

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Siiri Mugra
Töötamine ja suhtlemine avatud kontoris
Vikerraadio ja Eesti Päevalehe näitel
Bakalaureusetöö

Juhendaja: Age Rosenberg, MA

Tartu
2016

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Teoreetilised ja empiirilised alused	5
1.1 Avatud kontor	5
1.2 Avatud kontori eelised	7
1.2.1 Produktiivsuse kasv	7
1.2.2 Lihtsam ja kiirem suhtlemine	8
1.2.3 Info ja inimeste ligipääsetavus.....	9
1.3 Avatud kontori puudused	10
1.3.1 Privaatsuse kadu	10
1.3.2 Müra ja keskendumisraskused.....	11
1.3.3 Stress	13
1.4 Varasemad uuringud Eestis.....	13
2. Uurimisküsimused	15
3. Metoodika	16
3.1 Uurimisobjektid ja valim	16
3.2 Andmekogumismeetodid	17
3.2.1 Vaatlus.....	17
3.2.2 Intervjuu	18
3.3 Andmeanalüüsimeetodid.....	19
3.4 Meetodi ja valimi kriitika.....	20
4. Tulemused	21
4.1 Ajakirjanike tööülesannete ja vajaliku töökeskkonna kirjeldamine	21
4.2 Avatud kontoris töötamise eelised	23
4.3 Avatud kontoris töötamisega kaasnevad puudused ja lahendused neile.....	26
4.4 Töötajatevaheline suhtlemine avatud kontoris.....	29
5. Järeldused ja diskussioon	32
5.1 Vastused uurimisküsimustele.....	32
5.1.1 Suhtlemise ja töötamise eelised avatud kontoris	32
5.1.2 Avatud kontori puudused töötamisel ja suhtlemisel	34
5.1.3 Avatud kontori toimimine lähtuvalt toimetuste tööülesannetest.....	36

5.2 Diskussioon.....	38
5.3 Võimalused edasisteks uuringuteks	40
Kokkuvõte	41
Summary	42
Kasutatud kirjandus	44
Lisad	46
Lisa 1 – vaatlusplaan.....	46
Lisa 2 – intervjuukava.....	47

Sissejuhatus

Avatud kontorite populaarsus on Eesti ettevõtete hulgas üha enam kasvamas ning nagu varasemates Eestis läbi viidud uuringutest selgub, on need üha enam jõudmas ka erinevate meediakanalite toimetustesse. Ühest küljest eeldab ajakirjanikutöö privaatsust ning keskendumist, mida avatud kontor pigem pärsib. Teisalt tuleb avatud kontoriga kaasnev vahetu ning kiire suhtlus ajakirjanikele oma töö eesmärkide saavutamisel pigem kasuks.

Varasematest Eesti ajakirjandustoimetustes läbi viidud uuringutest on selgunud, et avatud kontoris töötamine mõjutab rahulolu töökeskkonnaga ning sellest lähtuvalt ka töötamist. Kuid neile tulemustele on keskendunud pigem põgusalt ning need ei ole olnud töö peateemadeks. Töö autor on ka ise ajakirjanikuna avatud kontoris töötanud, kus ühest küljest oli noore ajakirjanikuna hea olla info keskel. Teisalt tekitas ümbritsev müra ja melu suuri keskendumisraskusi ning pingeid.

Senine vähene uurimistöö avatud kontorite toimimisest toimetustes ning isiklik kogemus ja huvi selle teema vastu ajendasidki käesolevat tööd kirjutama. Bakalaureusetöö eesmärgiks ongi seatud uurida avatud kontori toimimist konkreetselt raadio- ja ajalehetoimetuse näitel, et näha kui suurt rolli avatud kontori eelised ja puudused ajakirjanike igapäevatoos mängivad. Kahe toimetuse võrdlemine annab võimaluse uurida ka seda, kas tööülesannete eripärad mõjutavad avatud kontori toimimist neis töökeskkondades.

Töösse on kaasatud just Vikerraadio ning Eesti Päevalehe toimetused, kuna Vikerraadio puhul toimus üleminek avatud kontorile piisavalt hiljuti, et selle muutuse tagamaad meeles oleksid. Eesti Päevalehes on aga avatud kontoris töötatud pikema perioodi jooksul ning kujunenud kindlamad seisukohad ja kogemused avatud kontori ja avatud kontoris töötamise suhtes.

Töö esimene pool koosneb ülevaatest teoreetilistele ja empiirilistele lähtekohtadele. Töö teises pooles antakse ülevaade uurimistulemustest ja vastatakse uurimisküsimustele. Järelduste ning diskussiooni osas on tuginetud teoreetilisele osale ning uurimistulemustele. Töö lõpetavad eesti- ja ingliskeelne kokkuvõte.

1. Teoreetilised ja empiirilised alused

Töö teoreetiline osa on jaotatud kolmeks. Esimeses osas on defineeritud avatud kontor ning toodud välja, millised on peamised avatud kontori eelised ja puudused. Varasemalt uuritud eelistele ja puudustele tuginemine aitab paremini koostada uurimisvahendeid ning keskenduda neile teguritele, mis avatud kontoris olulised on. Lisaks aitab see hiljem uuringuid läbi viies ehk märgata ka neid tegureid, mida varasemalt uuritud pole, kuid mida ajakirjanikud ise oma tööst lähtuvalt avatud kontoris töötamise juures oluliseks peavad.

Edasi keskendub töö teoreetiline osa põhjalikumalt nimetatud eelistele ning puudustele. Esmalt on vaatluse alla võetud avatud kontori peamised eelised ja ning kirjeldatud tegurid viidud ka ajakirjanikutöö konteksti. Seejärel on sama tehtud ka avatud kontori puudustega.

Peatüki empiirilisi aluseid kirjeldavas osas on antud ülevaade varasemalt Eestis läbi viidud uuringutest.

1.1 Avatud kontor

Avatud kontorit on mitmed autorid püüdnud defineerida erineval moel. Kõige üldisemalt võib avatud kontorit iseloomustada seinade ning teiste eraldajate puudumisega (Shafaghat, Keyvnanfar, Ferwati ja Alizadeh, 2015). Detailsemalt võib avatud kontorite süsteemil eristada aga kuut alatüüpi (Shafaghat jt. 2015):

- töötajaid ei eralda üksteisest miski, kuid laud on grupeeritud tiimidena;
- kõrgete eralduspaneelidega kuubikud (istudes ei ole võimalik teisi töötajaid näha);
- madalate eralduspaneelidega kuubikud (istudes on võimalik teisi töötajaid üle paneeli näha);
- kobarad (gruppi madalate paneelidega laudu eraldavad teistest gruppidest kõrgemad paneelid);
- virtuaalsed kontorid;
- rendikontor (võib olla ka väiksem avatud osa mõnest suuremast kontoripinnast).

Laudade paigutamisel ruumi on mitmeid erinevaid võimalusi ning erinevad paigutusviisid soosivad erinevat tüüpi kommunikatsiooni teket (Lawson 2001, Wickhorst ja Geroy 2006 kaudu). Näiteks on üksteise vastas istumine sobivaim viis vestlemiseks või vastandumiseks, üksteise kõrval istumine soodustab koostööd ning üksteises suhtes diagonaalselt asetsemine sobib neile inimestele, kes ei soovi üksteisega suhelda, kuid on sunnitud samas ruumis töötama (Lawson 2001, Wickhorst ja Geroy 2006 kaudu). Seega võib see samaaegselt nii soodustada kui piirata töötajatevahelist kommunikatsiooni, lähtuvalt sellest, kuidas töötajad üksteise suhtes istuvad.

Kui kontoris on lauad paigutatud näiteks neljakaupa, võib see korruga soodustada kolme erineva kommunikatsioonitüübi teket. Lähimad suhtlused võivad tekkida just nendega, kes istuvad täpselt üksteise kõrval, samal ajal kui vastas istuvate kolleegide poole võidakse pöörduda tunduvalt vähem. See võib omakorda aga soodustada erinevate gruppide tekkimist organisatsioonisiselt, mis ei pruugi mõjuda hästi organisatsiooni sisekliimale.

Üheks avatud kontori eeliseks peetakse kommunikatsiooni paranemist (Ward, 2015). Lähtuvalt sellest, et inimeste asetsemine üksteise suhtes soosib erinevat tüüpi kommunikatsiooni kujunemist, võib siin tekkida vastuolu. Paigutades lauad ruumi kahekaupa nii, et inimesed istuvad üksteise vastas, on töötajatel hea üksteisega vestelda. Paigutades lauad aga neljakaupa võib ühes laudkonnas korruga tekkida hea keskkond vestlemiseks, vastandumiseks ning koostöö tegemiseks.

Nii võibki kommunikatsioon paraneda vaid nende töötajate vahel, kes istuvad üksteise lähedal. Enim suheldakse just lauanaabritega, sest see on mugavam, kiirem ja vahetum. Vajaduse tekkimisel pöördutakse küll ka veidi eemal istuvate töökaaslaste poole, kuid ilmselt vähem ja vaid pakilisemate teemade puhul. See tekitab aga töökollektiivis erinevate gruppide tekkimist ning võib pigem negatiivselt mõjuda ühtse töökollektiivi ja kambavaimu kujunemisele, mida peetakse samuti üheks avatud kontori eeliseks.

Tabel 1. Avatud kontori võimalused ja puudused. Autori koostatud (tuginedes Ward, 2015; Brennan jt., 2002; Hase ja Heerwagen 2000, Wickhorst ja Geroy 2006 kaudu; Roelofsen, 2008; Danielsson ja Bodin, 2008, Rasila ja Rothe, 2012)

Avatud kontori eelised	Avatud kontori puudused
Lihtsam ja kiirem suhtlus	Stress
Info ja inimeste ligipääsetavus	Privaatsuse kadu
Koostöö edenemine	Müra
Produktiivsuse kasv	Keskendumisraskused

Järgnevalt ongi lähemalt vaadeldud peamisi avatud kontoris töötamise eeliseid ning samuti sellega kaasnevat puuduseid (Tabel 1). Kirjeldatud tegurid on konkreetsemalt viidud ka ajakirjanikutöö konteksti.

1.2 Avatud kontori eelised

1.2.1 Produktiivsuse kasv

Avatud kontori lahendus disainiti esmalt veidi enam kui pool sajandit tagasi ning oma kõrghetkeni jõudis see 70ndatel (Brennan, Chugh ja Kline, 2002). Selle kontorilahenduse loojad pidasid algselt avatud kontorite eelisteks paindlikust ning mugavust kolimisel ja madalat töökeskkonna muutmiskulu. Avatud kontorite süsteem ei ole ka tänapäeval oma tähtsust ja populaarsust kaotamas, vaid pigem vastupidi. Üha enam kohtab erinevatesse ettevõtetesse sattudes just sellist üht suurt ruumi, mis on täidetud laudade ning mõnel juhul ka vaheseinadega. Muuhulgas on avatud kontor üha enam jõudmas ka meediaettevõtetesse.

Avatud kontorite kujunemisel usuti ka seda, et erinevate füüsiliste takistuste puudumine edendab nii töötajate kui erinevate osakondade vahelist kommunikatsiooni, mis võib lõpptulemusena viia aga moraali ja produktiivsuse kasvuni (Brennan jt., 2002: 280-281).

Ühises ruumis viibimine võimaldab töötajatele vahetumat kontakti teiste töötajatega, mis muudab jälle lihtsamaks ka näiteks meeskonnatöö.

Teiste töötajatega ühes ruumis viibimine võib luua ja kasvatada ka kambavaimu. Üksteisele toeks olemine ning kaastöötajate murede märkamine on seinade puudumise tõttu palju lihtsam. Cook, Banks ja Turner (1993) on uurinud töökeskkonna seotust ajakirjanike läbipõlemisega ning ühe tegurina leidnud ka, et neis keskkondades, kus ajakirjanikud tunnevad, et vajalik tugi ning abi on lähedal ja olemas, on ajakirjanike läbipõlemise tõenäosus madalam. Lisaks loob teadmine, et teised töötajad on oma oskuste ja teadmistega vajadusel koheselt olemas parema töökeskkonna, mis võib omakorda motiveerida töötajaid ning panna nad rohkem ja ka paremini oma tööd tegema.

Töötajaid, kelle jaoks enda töö tundub igav, võib tööle ajendada teistega suhtlemine (Brennan jt., 2002: 282). Selline teooria on eelkõige kasulik nende töötajate jaoks, kellele tundub töötamine igav ning kes kalduvad oma kohustustest muidu liiga eemale. Ajakirjanikutöö juures ei pruugi teiste toimetuse liikmete juurde uitamine olla tingitud just töö igavusest. Mõnikord võib kolleegidest olla kasu mõnele tööga seotud murele lahenduse leidmisega.

Lisaks avatud kontori positiivsele mõjule töötajatele ja töökeskkonnale, on sellel ka laiem positiivne mõju ettevõtetele just kulude kokkuhoiu näol (Ward, 2015; Kim ja de Dear, 2013; Shafaghat jt., 2015). Näiteks toob avatud kontor endaga kaasa madalamad ehitus- ja rendikulud, kuna tööpinda kulub ühe töötaja kohta vähem (Shafaghat jt., 2015). Seega kui varasemalt oli tööandjal vaja leida büroohoone, mis oleks ehitatud kabinettideks, siis nüüd piisab näiteks ühe ruumika korruse rentimisest. Erinevate sisustuselementidega on võimalik luua tühjast avarast ruumist kontor, millega saab aga tugevalt kokku hoida ehituskuludelt.

1.2.2 Lihtsam ja kiirem suhtlemine

Lisaks produktiivsuse kasvule peetakse avatud kontori kasuteguriks igapäevase suhtluse lihtsustamist. Avatud kontori puhul muutub kommunikatsioon eelkõige vahetumaks ja kiiremaks. Kui kabinettide süsteemi puhul võib eeldada, et töökaaslastega suheldakse peamiselt erinevate meediumite vahendusel (näiteks telefon, kiirsuhtlusplatvormid, e-kirjad) ning kõrvalkabinetti liigutakse vaid olulisemate vestlusteemade puhul, siis avatud kontori puhul kasvab nende töötajate hulk, kellega saab laua tagant tõusmata suuliselt suhelda.

David Ward (2015) on oma artiklis kirjutanud, et avatud kontori disain suurendab töötajatevahelist lihtsalt ja tihti mitteametlikku suhtlust, muutes neid innovatiivsemateks ja lähedasemateks. Kuigi töötajatevaheline mitteametlik suhtlus on tihti töövälisel teemadel ning võib vahepeal pigem häirida kui soodustada töö tegemist, on see hea vaheldus rutiinist välja murdmisel, mil juba tunde sama projekti kallal töötanud töötajat võib üsna pea oodata ületöötamine.

Wardi (2015) hinnangul vähendab töötajatevahelise mitteametliku suhtluse suurenemine samaaegselt ka koosolekuruumides kuluvat tööaega. Kabinettide süsteemil üles ehitatud kontorites võivad koosolekuruumis kokku saada ka need töötajad, kes muidu ehk tööajal üksteisega palju kokku puutu. Sellisel juhul võidakse aga koosolekuteemadelt kõrvale kalduda ning pikeneb koosolekul veedetud aeg, selleks et kõik vajalikud päevakorras olevad punktid saaksid kaetud.

Töötajate omavahelise suhtluse paranemine aitab töötajatel end töökeskkonnas hästi tunda. Cook jt. (1993) uuringust selgus ka, et neis toimetustes, kus töötajad olid üksteisega lähedasemad ning toetavamad, tundsid ajakirjanikud end vähem emotsionaalselt kurnatud. Lisaks tõid nad välja, et ajakirjanike eneseteostuse kasvu tõstsid näiteks aga ülemuse suurema toetuse olemasolu ning ka meeldivam füüsiline töökeskkond.

Kõrvutades uuringus välja toodud punktid avatud kontori olemuse ja võimalustega, peaks avatud kontor ajakirjanike puhul pigem töötama läbipõlemise vähendamise kasuks. Nagu ka varasemalt viidatud, suurendab avatud kontor töötajatevahelist mitteametlikku suhtlust, mis aga muudab töötajad lähedasemateks. Nii Vikerraadio kui ka Eesti Päevalehe puhul on toimetuse otsese juhi töölaud alluvatega samas ruumis. Seega on ülemus töötajatele pidevalt ja lihtsamalt kättesaadav, mis aga muudab ka ülemuse toetuse lihtsamaks ja kättesaadavamaks.

1.2.3 Info ja inimeste ligipääsetavus

Ajakirjanikutöö juures on kommunikatsiooni lihtsuse kõrval olulisel kohal ka selle kiirus. Näiteks võimaldab ajakirjandusväljaannete juures avatud kontor mugavamalt ja kiiremalt suurema hulga kolleegide käest mõne allika kontakte küsida. Gunnar Leheste bakalaureusetöö (2012) raames tehtud intervjuudes viitasid sellele uuringus osalenud

ajakirjanikud ka ise. Uuringus osalenud ajakirjanike sõnul võimaldab avatud kontor kolleegidega vahetumalt suhelda ning kiiremini infot vahetada.

Info ja inimeste mugav ligipääsetavus muutub ilmselt väga oluliseks ka organisatsiooniga äsja liitunud uute töötajate jaoks. Küsimuste ja murede korral on neil lihtne, kiire ja mugav küsida töökaaslastelt abi, millele viitasid oma uuringus ka Rasile ja Rothe (2012). Lisaks uutele töötajatele on selline korraldus mugav ka tööandjate jaoks, kellel on võimalik pidevalt uuel töötajal ning tema tegevusel silma peal hoida.

Teiste ajakirjanike samas ruumis viibimine võimaldab olla paremini kursis nende teemade ja inimestega, kellega nad oma töös kokku puutuvad. Tulevikus samalaadse teemaga tegeledes või samu allikaid kasutades, on sel moel võimalik lihtsamini leida mõni kolleeg, kes on varasemalt selle teemavaldkonnaga kokku puutunud ning neilt nõu ja abi küsida.

1.3 Avatud kontori puudused

1.3.1 Privaatsuse kadu

Töötajate ootused tänastele töökeskkondadele tekitavad omamoodi paradoksi, kus eeldatakse korraga nii privaatsust kui avatust (Hase ja Heerwagen 2000, Wickhorst ja Geroy 2006 kaudu). Avatud kontor toetab siinkohal neid ootusi just avatuse mõttes, kuid pea täielikult puudub võimalus privaatselt töökeskkonnale. Üheks sagedaimaks privaatsust häirivaks teguriks võib pidada vähese isikliku ruumi olemasolu ning liigseid tahtmatuid häirijaid (Chan, 1999). Just neid omadusi toob endaga kaasa aga avatud kontori põhimõttel loodud töökeskkond.

Privaatsust võib defineerida erinevalt, kuid peamiselt võib seda siduda sellega kui palju inimesed iseendast informatsiooni avaldavad (Cooper ja Faseruk, 2010). Richard T. De George (2003: 44) on organisatsioonist ning privaatsusest rääkides jaganud privaatsuse kuueks erinevaks sfääriks: ruumi, vaimsure, isikliku informatsiooni, kommunikatsiooni personaalne ning digitaalne privaatsus. Avatud kontoris võivad tugevasti nõrgestatud olla nii ruumi ja kommunikatsiooniga seotud privaatsus kui ka personaalne privaatsus. Ruumi privaatsust on De George (2003) seostanud selle alaga, mida töötaja saab pidada endale kuuluvaks ning mida ta kaitseb.

Kabinettide puhul on igal töötajal oma isiklik ruum, mida ta enda äranägemise järgi võimaluste piires kujundada saab. See ruum on tema töökeskkond, kuhu ta saab vajadusel teiste töötajate eest nõ varjuda ja omaette tööd teha. Avatud kontoris on isiklik ruum koondunud vaid üheks lauaks.

Osaks ruumilise privaatsusega võib pidada ka visuaalset privaatsust. Rasila ja Rothe'i (2012) uuring on üheks, kust selgub, et akustilise privaatsuse kõrval peetakse töökeskkonnas vähemalt sama oluliseks, kui mitte olulisemaks, visuaalset privaatsust. Avatud kontori puhul võib visuaalset privaatsust ning selle kaitsmist seostada töötajate arvutiekraanidega, mis on nähtav kõikidele teistele töötajatele, kes läheduses istuvad.

Jungsoo Kim ning Richard de Dear on oma uuringu (2013) põhjal täheldanud, et kuigi töötajad võivad olla avatud kontori kommunikatsioonivõimalustega rahul, võib üldine rahulolu töökeskkonnaga kiirelt kahaneda kui ei suudeta tagada teatud tasemel privaatsust ning akustilist kvaliteeti. Dingi (2008) uuringust lähtuvalt võiksid akustilist privaatsust suurendada näiteks suurem vahemaa töötajate vahel, eraldavate helikindlate ning suhteliselt kõrgete vaheseinade paigutamine või suurem eraldatus töötajate vahel. Taolise kõrgemate vaheseinade paigutamine annab töötajatele ka veidi rohkem isiklikku ruumi, mida on võimalik endale meelepärast kujundada.

1.3.2 Müra ja keskendumisraskused

Töökeskkonnas tekkivad ootamatud või juba igapäevaseks kujunevad helid võivad muutuda töötaja jaoks müra, mis häirivad töö tegemist. Müra saab nimetada segavaks faktoriks just siis, kui see häirib ruumis viibivate inimeste keskendumisvõimet ning töö sooritamise efektiivsust (Roelofsen, 2008). Avatud kontori puhul soodustab müra kiiret levikut just erinevate võimalike heli takistavate objektide puudumine. Ühe võimalusena saab heli blokeerida näiteks kõrvaklappidega, kuid sel moel võib töötaja jääda ilma olulisest infost, mida keegi kontoris edastada võib.

Roelofsen (2008) kirjutab, et müra võib töötajaid ärritada, häirida ning nende töösooritus võib jääda tavalisest kesisemaks, eriti selliste ametikohtade juures, mis on töö iseloomust lähtuvalt eeldavad loomingulisust või sügavat mõtlemist. Coleman ja Colbert (2004) on uurinud, töökeskkonna mõju loomingulisusele ning kuigi nad keskendusid oma töös peamiselt ajalehe

kujundajatele, võib ka ajakirjanikutööd ennast pidada selliseks, mis lisaks mõttetööle eeldab ka loomingulisust.

Colemani ja Colberti (2004) tehtud uuringust selgus, et kõige paremini töötasid kujundajad ruumides, kus nad said viibida üksi või kahe-kolmekaupa. Sellised väiksemad tööalad tagasid neile vaikuse ning privaatsuse, mis olid keskendumiseks vajalikud. Kuigi Colemani ja Colberti uuringu tulemusi ei saa üheselt üle kanda ajakirjanikele, võib siin siiski olla seos, sest ka ajakirjanike jaoks on oma töös oluline võimalus keskenduda ning mõelda.

Üheks peamiseks müraallikaks võib kontoris pidada kõne (Roelofsen, 2008). Nii telefonikõned kui ka ootamatult alguse saanud vestlused kaastöötajate vahel võivad keskendunult töötavat kolleegi häirida. Roelofsen (2008) on viidanud ka sellele, et enim võivad häirida just vestlused, mida lihtsalt ei kuulda, aga jäädakse ka kuulama. Sellisel juhul toimub kiire keskendumise ümberlülitamine töölt vestlusele.

Lisaks mürale võivad tööle keskendumist häirida ka ajaröövlid, keda Brown (2015: 24) on kirjeldanud kui inimesi, kes tahtmatult röövivad teiste aega neid häirides. Avatud kontorite planeeringu iseloomust lähtuvalt ei ole töökaaslase juurde jõudmiseks vaja enam seigelda mööda koridore või kabinette. Taoline lihtsus ja mugavus võib teisest küljest mõne töötaja jaoks muutuda aga häirivaks.

Mõned aktiivsemad ning jutukamad ettevõtte liikmed võivad iseenda töösse pause tehes vabalt liigelda teiste töötajate laudade juurde ning nendega juttu alustada. Kui aga keskendunud inimest häirida, võib kuluda enam kui kümme minutit enne kui ta suudab jätkata tööd sama keskendunult kui enne häirimist (Roelofsen, 2008: 204). Kuid lisaks kõnele võivad avatud kontoris töötajaid häirida ka erinevate seadmete helid, näiteks printerid või pidevalt helisevad telefonid.

Müra on ilmselt ka üks kõige raskemini kontrollitavaid faktoreid avatud kontorite juures. Kui teiste inimeste tekitatud müra on võimalik nende tähelepanu sellele pöörates vähendada, siis töötavate masinate ning telefonide müra on veidi keerulisem kontrollida. Kuigi paljud tänapäevased masinad töötavad üha vaiksemini, võib igasugune normaalset erinev heli kujuneda häirivaks.

1.3.3 Stress

Viibides pidevalt töökeskkonnas, mille suhtes on töötaja rahulolu pigem madal, võib kiiremini tekkida ka stress ning sellega kaasnevad mitmed muud tervisehäired. See võib omakorda aga viia töö efektiivsuse languseni. Christina Bodin Danielsson ja Lennart Bodin viisid 2008. aastal läbi uuringu, milles uuriti muuhulgas ka erinevate kontoritüüpide mõju töötajate tervisele. Uuringu tulemustes ilmnes, et kõige suurem võimalus erinevate tervisehädade küüsi langemiseks ning madalaim rahulolu töökeskkonnaga ilmnes just keskmise suurusega (10 kuni 24 töötajat) avatud kontorites.

Nii suurenenud tervisehädasid kui ka madalamat rahulolu töökeskkonnaga seostasid Danielsson ja Bodin (2008) kontorite arhitektuurilise struktuuriga. Keskmist ja väikest tüüpi kontorite puhul on töötajatel vähem isiklikku ning kõrvalist ruumi, kuhu kas tervislikel või isiklikel põhjustel teistest eralduda. Väiksemate kontorite puhul võib alluvatega samas ruumis viibida ka ülemus, mis võib omakorda tekitada töö tegemisel lisapingeid, sest kõik tegevused on ülemusele koheselt ja paremini nähtavad.

Suuremaid stressi ilminguid avatud kontorites täheldasid oma uuringus ka Aram Seddigh, Erik Berntson, Christina Bodin Danielsson ning Hugo Westerlund (2012). Võrreldes varasema uuringuga on Seddigh jt. (2012) oma uuringus keskendunud ka kognitiivsele stressile. Kognitiivsusega seostatakse eelkõige tunnetuslikke protsesse, sealhulgas mõtlemist ja keelekasutust.

Uuringus osalenud Vikerraadio puhul on tegemist avatud kontoriga, mis Danielssoni ja Bodini (2008) uuringule tuginedes jääb väikese ja keskmise kontori piirile. Eesti Päevalehes on aga tegemist üsna suure avatud kontoriga, mis on tingitud sellest, et samas kontorites töötavad koos nii ajaleht ise kui ka Delfi koos oma mitmete alatoimetustega.

1.4 Varasemad uuringud Eestis

Kontorikeskkonda ning avatud kontori mõju on aastail 2013-2014 uuritud ka Tallinna Ülikooli magistr tööde raames. Riho Männiku (2013), Katrin Kurm-Valojää (2013) ning Helje Mendeli (2014) tööd keskenduvad enim just avatud ning traditsioonilise kontori erinevustele ning nende mõjudele.

Varasematest Tartu Ülikoolis kaitstud bakalaureuse- ja magistritöodes on töökeskkonna mõju ajakirjanikutööle maininud nii Gunnar Leheste (2012) oma töös „Veebiajakirjanike tööd mõjutavad tegurid“ kui Piret Tali (2010) oma töös „Eesti ajakirjanike töö iseloomu muutumine (1988-2009)“.

Juba Piret Tali (2010) on oma magistritöös kirjutanud, et vähestes toimetustes on kasutusel kabinettide süsteem. Oma tollasesse uuringusse kaasas ta Eesti Päevalehe, Postimehe ja Õhtulehe ning kõigi nimetatud väljaannete struktuur oli toona ning on ka täna avatud kontori baasil üles ehitatud.

Leheste (2012) on oma töös maininud ka Delfi toimetust, mis oli vahepeal kolinud kokku Eesti Päevalehega ning isiklikele kokkupuudetele tuginedes väitis, et Delfi on neist toimetustest kõige avatum. Kuigi käesoleva töö autoril puudub endal kokkupuude Postimehe põhitoimetuse ning Õhtulehe toimetusega, võib kokkupuutest Delfi toimetusega öelda, et tegemist on tõesti suhteliselt suure ja avatud toimetusega, kuna lisaks Delfi uudistetoimetusele on samale alale koondunud ka mitmed Delfi alatoimetused ning kõrvuti nendega töötab igapäevaselt ka Eesti Päevalehe toimetus.

Leheste (2012) jõudis järelduseni, et töökeskkond mõjutab ajakirjanike tööd esmalt vaatluste kaudu, mida hiljem kinnitasid ka osalistega tehtud intervjuud. Peamiste avatud kontori plussidena on Leheste (2012) oma töös märkinud võimaluse kolleegidega vahetult suhelda ja infot vahetada. Lisaks võimaldab see intervjuueeritavate hinnangul tööülesandeid paremini jaotada, sest pidevalt on teada, kes millise teemaga tegeleb.

Miinustena on Leheste (2012) töös välja toodud müra, Delfi toimetuse puhul ka kehva akustikat ning Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) toimetuse väiksust, mis soodustab kolleegi haigestumise korral viiruste levikut.

Varasemates uuringutes on uuritud ajakirjanike töökeskkonna muutumist ning laiemalt mitmeid erinevaid tegureid, mis võivad just veebiajakirjanike tööd mõjutada. Nende uuringute koostamisel on ajakirjanikud ise pööranud tähelepanu sellele, et ka neid ümbritsev töökeskkond avaldab mingil määral mõju nende tööle ja suhtlusele. Kuna neile märkustele on varasemalt vaid põgusalt tähelepanu pööratud, on käesolevas uuringus vaatluse alla võetud just see, kas ja kuidas väljaannetes üha enim leviv avatud kontori planeering tööd ja suhtlust soodustab või pärsib.

2. Uurimisküsimused

Bakalaureusetöö eesmärgiks on uurida avatud kontori eeliseid ja puudusi raadio- ja ajalehetoimetuste näitel, et näha kuidas selline kontoritüüp neisse toimetuse tüüpidesse sobib. Töös on keskendunud nii tööülesannete täitmisega seonduvale kui ka igapäevasele suhtlusele toimetustes. Lisaks on analüüsitud ka seda, kas tööülesannetest ning –iseloolest lähtuvalt võivad esile kerkida erinevad avatud kontori eelised ja puudused.

Töö uurimisküsimused on sõnastatud järgnevalt:

1. Millised on avatud kontoris töötamise eelised raadio- ja ajalehetoimetuses?
2. Millised on avatud kontoris töötamise puudused raadio- ja ajalehetoimetuses?
3. Millised on üldise suhtlemise eelised ja puudused avatud kontoris?
4. Kas tööülesannetest ning töö iseloolest lähtuvalt kerkivad esile erinevad avatud kontori eelised ja puudused?

3. Metoodika

3.1 Uurimisobjektid ja valim

Bakalaureusetöös kasutati ettekavatsetud valimit (Õunapuu, 2012). Töö uurimisobjektideks valiti kahe Eestis tegutseva meediaettevõtte toimetused - Vikerraadio toimetus ning Eesti Päevalehe uudistetoimetus, kus mõlemas toimub töö avatud kontoris. Töö valimi moodustavad Vikerraadio peatoimetaja ning kaks raadiotoimetuse liiget ja Eesti Päevalehe uudistetoimetuse juht ning samuti kaks toimetuse liiget. Kuna avatud kontoris mõjutavad ühe töötaja tegevused vahetult ka teisi töötajaid, otsustatigi selle võimalikku mõju uurida just toimetustes, kus töö eeldab pidevat suhtlust ent samal ajal ka keskendumist ning mõtlemist.

Uurimisobjektide eripärad aitavad paremini analüüsida seda, kas tööülesannetest ning töö iseloomust võib oleneda see, millised avatud kontori eelised ja puudused enim esile kerkivad. Vikerraadio toimetuse töötempo on rahulikum kui Eesti Päevalehe oma ning toimetuse liikmetel on võimalik oma töötaja suhtes veidi paindlikum olla.

Vikerraadio valimisel oli oluliseks teguriks see, et toimetus on just hiljuti kolinud kabinetidest ümber avatud kontorisse. Sellisel juhul on intervjuueeritavatel võimalik tuua võrdlusi ka varasemast töökeskkonnast. Eesti Päevalehe uudistetoimetuse valimise puhul oli olulisel kohal see, et antud toimetusel on pikem avatud kontoris töötamise kogemus. Kuna Eesti Päevaleht koosneb väiksematest alatoimetustest, valiti töösse uudistetoimetus, mis on väljaandes suurim, koondunud kolmeks neljaliikmeliseks laudkonnaks ning allub otseselt uudist juhile.

Valimi moodustamisel oli tingimuseks uuringusse kaasata toimetuse juht ning kaks toimetuse liiget. Toimetuse juhi puhul oli oluline, et ta viibiks alluvatega samas ruumis ning teda ei eraldaks teistest midagi rohkemat kui laudadevaheline vahesein. Toimetuse juhtide viibimine samas ruumis võimaldab anda nendepoolse hinnangu sellele, kuidas avatud kontor peaks toimetuse tööd hõlbustama. Võrreldes nende nägemusi sellega, mida toimetuse liikmete jaoks tegelikult avatud kontoris töötamine tähendab, saab järeldada, kas avatud kontor on soovitud eesmärgid saavutanud. Lisaks aitab see hinnata, kas juhi viibimine samal alal muudab ka töötajate hinnanguid ning rahulolu töökeskkonnaga.

Toimetuse liikmete valimisel on koos sihipärase valimiga kasutatud lumepallivalimit (Rämmer, 2014) ning töötajate hulgast on koos toimetuse juhtide abiga valitud kaks liiget – üks, kes on avatud kontoriga hästi kohanenud ning teine, kelle jaoks on seal töötamine raskendatud.

Töötajate hulgast kontrastsete juhtumite valimine aitab töö kirjutamisel paremini määrata avatud kontori eeliseid ja puuduseid just nende kahe toimetuse piires. Mõlema toimetuse puhul moodustavad valimi ka üsna pika tööstaažiga ajakirjanikud, mis võimaldab neil küsimustele vastates olla kirjeldavamad ning tuua võimalikke näited, kuidas olukorda paremaks saaks muuta.

3.2 Andmekogumismeetodid

3.2.1 Vaatlus

Uuringu läbiviimiseks valiti üheks andmekogumismeetodiks vaatlus mõlemas toimetuses. Tegemist oli avalikustatud vaatlejana tehtud vaatlusega (Vihalemm, 2014) ning toimetuse liikmed olid teadlikud uurija rollist sel päeval. Vaatlust tehes tehti töökeskkonna ja selles toimuva kohta ka kirjalikke märkmeid, mille abil hiljem intervjuukavasid täiendati. Lisaks on tehtud märkmeid kasutatud ka uuringutulemuste analüüsimisel ning järelduste kirjutamisel.

Vaatlus võimaldab objektiivselt hinnaga toimetuse liikmete käitumist ning harjumusi käesolevas töös uuritud toimetustes. Töötajatel võivad olla kujunenud teatud harjumused või meetodid, mida ise enam ei teadvustata ning oluliseks ei peeta ja ei osata ehk ka intervjuus mainida. Selleks, et vaatluse käigus märgata kõiki uuringu jaoks vajalikke tegureid, koostati enne vaatlust ka vaatluskava (Lisa 1).

Lähtuvalt teoreetilises peatükis kirjeldatud avatud kontori eelistest ja puudustest, keskenduti vaatluse käigus peamiselt kontori füüsilisele keskkonnale. Lisaks sellele, kuidas olid paigutatud töötajate lauad, jälgiti ka seda, millised olid peamised toimetuses kostuvad helid ning kuidas oli püütud tagada seal töötavate ajakirjanike akustilist ja visuaalset privaatsust. Samas jälgiti ka toimetuse liikmete käitumuslike harjumusi – kus tehti kõnesid, milliseid vahendeid kasutati näiteks müra isoleerimiseks või millised olid peamised kolleegidega vestlemise viisid ja kohad.

Vaatlused planeeriti ühe nädala kahele järjestikusele päevale ning toimus kummaski toimetuses ühe päeva. Vikerraadio toimetuses toimus vaatlus kolmapäeval, mil toimetuse töö kulges tavapärasest tempos. Eesti Päevalehes toimus vaatlus neljapäeval, mis oli küll tavapärasest veidi rahulikum, kuna tegemist oli pühade-eelse perioodiga ning toimetus ei töötanud parasjagu tempokalt järgmise päeva lehe kokkupanekuks. Sellise vaatluspäeva sattumine valimisse ei andnud küll täielikku ülevaadet toimetuse igapäevatööst, kuid tol nädalal Brüsselis toimunud terrorirünnakut arvesse võttes, oli see päev ainus võimalik toimetuse liikmete intervjukeerimiseks.

3.2.2 Intervjuu

Sellest, kuidas füüsiline ruum kommunikatsiooni mõjutab, annavad kõige paremini aimu inimeste vahetud kogemused. Seetõttu valiti teiseks töö uurimismeetodiks poolstandardiseeritud intervjuud (Luik, 2015). See võimaldas intervjuude käigus intervjuukava (Lisa 2) muuta – tekkivaid lisaküsimusi küsida ning saadud infost lähtuvalt vajadusel mõned teemapunktid ka välja jätta.

Bakalaureusetöö raames tehtud intervjuud viidi läbi individuaalselt intervjueeritavate töökeskkondades. Sellisel juhul oli intervjuu läbiviijal võimalik nende keskkondadega ka ise tutvuda ning sellest lähtuvalt intervjuuküsimusi täiendada või täpsustada. Töökeskkondadega tutvumine aitas hiljem ka tulemuste analüüsimisel töö lugeja jaoks selgemini mõistetavaid järeldusi teha.

Individuaalintervjuud jätsid uuritavatele võimaluse privaatselt ning neile sobivas tempos uuritavaid teemasid arutada (Lepik, Harro-Loit, Linno, Selg ja Strömpl, 2014). Uurimistöö teemast lähtuvalt, oli intervjuude tegemisel olulisel kohal ka täieliku privaatsuse tagamine, mis saavutati sellega, et intervjuud viidi läbi töökeskkonnast eraldatud ruumides. Avatud kontori puhul on kolleegide mõju töökeskkonnale suurem ning kaaslaste juuresolekul ei pruugi intervjueeritavad täielikult avaneda.

Üheks intervjuu ohuks võib olla aga see, et intervjueeritavatel ei meenu oma käitumuslikud harjumused või on mingeid tegureid iseenda harjumuste juures, mida nad ehk oluliseks ei pea ning seetõttu ka intervjuus ei maini. Neid puudujääke ongi püütud kompenseerida vaatluse läbiviimisega.

Tabel 2. Vikerraadio toimetus

Valimi tunnus	Sugu	Tööstaaž
VR J	N	18 aastat
VR T1	M	8 aastat
VR T2	N	40+ aastat

Tabel 3. Eesti Päevalehe toimetus

Valimi tunnus	Sugu	Tööstaaž
EPL J	M	5 aastat
EPL T1	N	10 aastat
EPL T2	N	10 aastat

Tulemuste osas on intervjuude analüüsimisel valim markeeritud järgmiselt (Tabel 2 & Tabel 3), kus VR tähistab Vikerraadiot ning EPL Eesti Päevalehte. J markeerib vastavalt toimetuste juhte ning T1 ja T2 toimetuse liikmeid.

3.3 Andmeanalüüsimetodid

Tulemuste analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi (Kalmus, Masso & Linno, 2015). Intervjuude transkriptsioonide kodeerimisel kasutati peamiselt induktiivset avatud kodeerimist (Kalmus jt, 2015). See võimaldas märgata nii neid punkte, mida peavad oluliseks nii toimetuste juhid kui toimetuste liikmed ning tegi võimalikuks nende omavahelise võrdlemise. Hiljem sai neid kõrvutada ka töö teooriaosas esitatud alapunktidega, et näha, kas ja kui palju sellest ka tegelikkuses toimetuse tööd mõjutavad.

Intervjuude tulemusi võrreldi ka vaatluse käigus tehtud kirjalike märkmetega, mis võimaldasid anda kontori keskkonnas toimuvale objektiivsem hinnangu kui seda oleks saanud teha vaid intervjuude põhjal. Vestlused toimetuste juhtide ja liikmetega aitasid aga üldisemalt avada toimetuse igapäevatöö tausta ning saada aimu igapäevastest harjumustest, mida ühepäevane vaatlus ei peegeldanud.

Vaatlusplaani osaks oli ka tabel (Lisa 1), mille eesmärgiks oli saada ülevaade peamistest vestlemise viisidest ja kohtadest. Tabelisse märgiti uuritud toimetuste liikmete vaheliste vestluste teemad, vastavalt kas tööalased või –välised ning vestlemise kohad, vastavalt sellele, kas mõlemad töötajad viibisid vesteldes oma kohal või toimus liikumine nende töölaudade vahel.

3.4 Meetodi ja valimi kriitika

Meetodi piiranguna võib käesolevast tööst lähtudes välja tuua veidi lühikese vaatlusperioodi. Selleks, et saada paremini aimu toimetuse igapäevatööst, tuleks vaatlus läbi viia paaril järjestikusel päeval. Nii on võimalik kokku puutuda erinevate tööülesannete ning sündmustega, mis toimetuste tööd võivad mõjutada. Lisaks aitab mitmepäevane vaatlus toimetuse liikmetel vaatleja kohalolekuga rohkem harjuda ning nii on nad oma tegevustes ehk vabamad.

Lisaks on osaliselt meetodi piiranguks ka Eesti Päevalehes tehtud vaatluse päev. Toimetuse töö oli tol hetkel tavapärasest küll veidi rahulikum, kuid samas tagas selline rahulikumas tempos töötamine selle, et töö autoril oli võimalik intervjuusid läbi viia, ilma et toimetuse liikmed oleksid pidanud tagasi töölaua taha kiirustama.

Algselt võis meetodi piiranguks pidada ka intervjueri ja intervjueritavate suutlikkuse suhestuda ning olla uuritava objekti osas samal lainepikkusel. Kuna töö autoril on isiklik kogemus avatud kontoris töötamisega, siis oli oluline enne intervjuu tegemist mõelda läbi teemaga seotud isiklikud kogemused, eelteadmised ning reaktsioonid nagu soovitas ka Laherand (2009, Lepik jt. 2014 kaudu).

Pärast intervjuerimist ning tulemuste analüüsimist võib aga järeldada, et isiklikud kogemused avatud kontoriga keskkonnaga tulid töö kirjutamisel ning uuringu läbiviimisel pigem kasuks. Seda seepärast, et autoril oli intervjueritavatega kergem suhestuda ning ei tekkinud pidevat vajadust erinevate mõistete või situatsioonide seletamiseks. Ning kuigi autoril on enda kogemuste põhjal kujunenud ka isiklik seisukoht avatud kontori osas, õnnestus intervjuu läbi viia siiski objektiivselt ning analüüsimisel lähtuda intervjueritavate seisukohtadest.

Valimi kriitikaks võib pidada selle suhtelist väiksust, mis ei võimalda täielikult hinnata kogu toimetuse tööd ja toimimist avatud kontoris. Bakalaureusetöö raames tehtud intervjuudest selgus, et kontoris töötamist mõjutavad tugevalt ka töötajate isiklikud seisukohad, mistõttu oleks konkreetsete kontorite tegelike eeliste ja puuduste hindamiseks vaja suurema hulga toimetuse liikmete hinnanguid, et leida neist kattuvaid punkte.

4. Tulemused

Järgnevas peatükis on antud ülevaade uuringutulemustest ning järjestatud need uurimisküsimustest lähtuvalt. Esmalt on antud ka ülevaade ajakirjanike tööülesannetest ning neist lähtuvalt püütud kirjeldada nende ülesannete täitmiseks vajalikku töökeskkonda. Edasi on keskendutud sellele, millised on töötamise ja suhtlemise eelised ning puudused avatud kontorites.

4.1 Ajakirjanike tööülesannete ja vajaliku töökeskkonna kirjeldamine

Intervjuude alguses oli kõigil intervjuueeritavatel võimalus defineerida, milliseks nad peavad ajakirjanikutööd Vikerraadio ja Eesti Päevalehe toimetustes ning millist töökeskkonda sellest lähtuvalt oluliseks.

Kahes toimetuses on ajakirjanike tööülesanded üsnagi sarnased. Oma igapäevatöös tuleb neil **leida teemasid**, mida kajastada, **suhelda allikatega** ning **koguda informatsiooni** ja seejärel kogutud info **vormistada raadiosaateks või artikliks**.

VR T2: „*Suurema osa tööst moodustab igasuguste intervjuude kokkuleppimine. /.../ see kokkuleppimine ja võimalikele esinejatele saateplaani tutvustamine, mida mul endalgi sageli veel ei ole kui ma hakkam teemat valima ja esinejaid valima, võtab kõige suurema aja. /.../ Kui on salvestus, siis ma ise olen tööl, nagu me kõik, teen seda peenpuhastust /.../.*“

EPL T1: „*Ma suhtlen allikatega, teen uurimistööd ja kirjutan artikleid.*“

Kuigi laiemas pildis on ajakirjanike tööülesanded sarnased, erineb nende puhul siiski teatavaid erisusi. Üheks erinevuseks on tööruumide kasutamine. Kui raadiotoimetuses tehakse eeltöö ära avatud kontori pinnal ning saade salvestatakse stuudios, siis lehetoimetuses toimub nii eeltöö tegemine kui ka artikli moodustamine samal avatud kontori alal.

Teiseks viitas Vikerraadio peatoimetaja ka sellele, et **harvadel juhtudel on kõik toimetuse liikmed korraga toimetuses**. Raadioajakirjanike tööaeg lähtub suuresti sellest, millal nende

saade eetrisse läheb ning palju neil on selleks tarvis eeltööd teha. Ajalehetoimetuses on **tööajal kontoris olemas pea kõik ajakirjanikud.**

Lisaks eristab kaht toimetust ka töötempo. Eesti Päevalehe uudistejuht kirjeldas oma toimetust kui üht Eesti tegusaimat, mille töötempo on suhteliselt kiire.

EPL J: „/.../ me peame olema originaalsed, adekvaatsed ja kiired. Ja ka niiöelda sotsiaalselt teravad, tugeva närviga. Ja ka see tähendab hästi palju tööd, meie tempo on hästi kõrge võrreldes paljude teiste toimetustega. /.../ Pinget on kindlasti hästi palju.“

Vikerraadio puhul on aga tegemist üsnagi rahulikus tempos töötava toimetusega, mida kinnitab ka tehtud vaatlus. Toimetuses valitses pingevaba ning rahulik meeleolu. Samas kui Eesti Päevalehes, olenemata sellest, et tegu oli tavapärasest veidi rahulikuma tööpäevaga, oli toimetuse elu veidi tempokam. Võis rohkem märgata üksteisega või allikatega suhtlevaid inimesi ning sagimist.

Kuigi kahe toimetuse tööülesanded on üsnagi sarnased, erinevad nende kirjeldused selle töö jaoks parimast võimalikust töökeskkonnast. Toimetuse juhid peavad oluliseks kiiret ja mugavat infovahetust. Eesti Päevalehe uudistejuhi sõnul oleks toimetuse töö **kabinettide süsteemil ehitatud kontoris palju keerulisem ja aeganõudvam**, eriti just kriisiolukordade kajastamisel, mil on oluline teada, millise infoga ajakirjanikud parasjagu kursis on ning millisele konkreetsemale punktile nad parasjagu keskenduvad.

Toimetuse liikmete endi hinnangud vajalikule töökeskkonnale jagunevad siinkohal aga kaheks. Mõlemas toimetuses intervjueriti üht liiget, kes on avatud kontoris töötamisega rahul ning üht liiget, kelle jaoks praegune töökeskkond pole parim võimalik. Need, kes olid oma töökeskkonnaga rahul tõdesid, et **praegune töökeskkond on töötamiseks hea**. Küsimuste ja murede korral saab kiirelt ja mugavalt kolleegidelt abi paluda. Kuigi üks neist ajakirjanikest nentis, et **veidi vaiksem töökeskkond võiks ehk parem olla**, pole see peamine tegur, mis tööle keskendumist häirib.

EPL T1: „/.../ mõnes mõttes nagu vaiksem keskkond on muidugi toredam, aga ma arvan, et ajakirjanikutöö puhul see häiriv faktor või keskendumist segav faktor ei ole mitte üksnes kontori füüsiline keskkond, vaid pigem see, et lihtsalt mõte läheb uitama.“

Teised toimetuste liikmed, kes avatud kontoriga täielikult rahul pole, eelistasid pigem töötada **veidi privaatsemas ja vaiksemas kohas**. Vikerraadio toimetuse liiget häiris avatud kontoris töötamisel see, et on oma töö tegemisel **pidevalt teiste toimetuse liikmete kuuldeväljas**. Teistega samas ruumis viibimise juures ei tee talle muret ainult see, et teiste tegemised tema tööd häirivad, vaid et **tema telefonikõned ja tegemised võivad häirima hakata ka teisi toimetuse liikmeid**.

Eesti Päevalehe ajakirjanikku häirib enim aga eriti **suure kontori melu**, kus lisaks oma uudistetoimetuse liikmetele vestlevad nii teineteise kui ka allikatega mitmed teised Eesti Päevalehe ja Delfi alatoimetustes töötavad ajakirjanikud.

EPL T2: „/.../ et ma vajan selleks justnimelt natukene rahulikumat keskkonda kui mul praegu on. Ma vajan tõesti, sest ma pean nagu analüüsima ja olema natuke aega.“

Vaatluspäeval võis täheldada, et lisaks toimetuse tööalal toimuvale kostub töölaudadeni ka toimetuse köögis toimuv. Seda eriti juhul kui keegi on seal mõne sündmuse tähistamiseks korraldanud suurema kogunemise.

Kuigi kahe toimetuse tööülesanded on sarnased, erinevad toimetuse liikmete hinnangul nende ülesannete täitmise võimalikkusele avatud kontori pinnal. Intervjuudest ning vaatlustest lähtuvalt mõjutavad avatud kontori toimimist töötajate jaoks ka **isiklikud harjumused ja eelistused**.

5.2 Avatud kontoris töötamise eelised

Intervjuude alguses said kõik osalised esmalt võimaluse ise nimetada tegureid, mida nad peavad avatud kontori eelisteks. Pea kõik kuus intervjuueeritavat tõid välja **kiirema ja mugavama suhtluse**, mida nad peavad oluliseks ka oma tööülesannetest lähtuvalt. Suhtlemise muudabki intervjuueeritavate hinnangul kiiremaks ja mugavamaks just see, et nad ei pea teineteisega kontakti saamiseks kasutama erinevaid kommunikatsiooniplatvorme, mis võivad olla ajakulukad.

VR J: „Kui noh inimeste kooslus hästi toimib, siis tekib selline teatav sünergia ja noh tõepoolest mingid uudised ja teadaanded levivad ju sekundiga, enam ei pea üksteisele nii palju kirju kirjutama. Et nagu vanasti olime ju kahel korrusel.“

EPL J: „Kui ajakirjanikel või reporteritel on tihti selliseid otsustamise või kahevahel olemise hetki, kui on vaja abi või nõu küsida, et sa ei pea selleks minema kuhugi kellegi uksele koputama või midagi taolist. Vaid sa saadki kohe üle laua küsida /.../ ka kriitilistes olukordades liigub info hästi kiiresti.

Avatud kontoris **saab palju infot edastada lihtsalt hõigates** ning tihti ei pea selleks isegi laua tagant tõusma. Mõlema toimetuse tööd jälgides läbi viidud vaatluste ajal oli võimalik märgata, et seda võimalust tihti ka kasutati. Peamiselt vastas inimene, kellele vestlus suunati, samuti oma kohalt. Kuid oli ka juhtumeid, kus inimene, kellele vestlus suunati, tõusis oma kohalt ning liikus vestluse algataja juurde. Vaatluse tulemustena ei olnud märgata vahet aga selles, et tööga seotud ja mitteseotud teemade jaoks oleks valitud erinevaid suhtlemisviise. Kuigi viimaseid esines toimetuse ruumides vähem.

Töölaste infokildude kiire levik võimaldab Vikerraadio toimetuse liikmete sõnul neil kursis olla sellega, milliste teemadega teised parasjagu tegelevad ning vastavalt sellele iseenda saateteemasid ja –külalisi paika seada. Lisaks tõi üks intervjueeritav välja mõtte, et tihti on toimetuses küsimusi hõigates **võimalik saada vastuseid nendelt inimestelt, kelle poole teemast lähtuvalt ehk ise ei pöörduks.**

VR T1: „Samas kui mul on mingeid küsimusi, keda stuudiosse kutsuda või mis nurga alt mingit teemat käsitleda, siis inimesed üle kontori kuulevad minu probleemist. /.../ et noh loomulikult mul on mõned inimesed, kelle käest ma küsin arvamust kui mõni poliitikateema on /.../ aga võib-olla kultuuritoimetajal on ka mõni hea idee ja ta kuuleb ja tuleb üle toimetuse /.../, et helista talle.

Eesti Päevalehe uudistejuhi hinnang avatud kontorile oli üsna sarnane Vikerraadio töötajate omale just selles osas, et **inimesed on pidevalt info keskel**. Lisaks tõi ta välja selle, et avatud kontori puhul on hõlpsasti võimalik näha, kes ja kuidas leviva info vastu võtab, mis muudab tema jaoks **lihtsamaks ka tagasiside saamise** toimetuse liikmetelt.

Pea kõik intervjueeritavad töid välja selle, avatud kontoris töötamine **edendab ka üldiselt töötajatevahelist kommunikatsiooni**. Vikerraadio peatoimetaja tõi välja selle, et uus kontor on **soodustanud vahetut ja tihti ka mitteametlikku suhtlust**. Näiteks on nüüd möödaminnes lihtsam tagasisidestada kolleegide tööd, mis võib jällegi üldiselt tuju tõsta ning motiveerivalt mõjuda.

VR J: *„Et noh ma ütlen, toon sellise näite, et kui tuled hommikul tööle, kuulsid autos, et keegi tegi väga hea saate. Lähed temast mööda ja ütled, et kuule, jube hea saade. Kui ta istuks sinust neli tuba eemal, kas sa läheksid, koputaksid uksele ja noh .. /.../ ..,*

Intervjuu teises pooles jäi seni nimetatud teguritele lisada veel **kambavaimu kujunemine**. Vikerraadio toimetuse liikmete sõnul on avatud kontor tekitanud toimetuses teatava **sünergia** ning selle lühikese perioodi jooksul **liikmetevahelist kambavaimu kasvatanud**. Intervjueeritava sõnul on avatud kontoris töötamine andnud talle **võimaluse oma kolleege igapäevaselt näha**. Kabinettides töötamise juures võis mõnikord kuluda päevi või isegi nädalaid, mil ta ei näinud oma kolleege.

VR T1: *„Sünergia tekib ja see on väga edasiviiv minu meelest. Või no üldse, inimesed saavad kokku. Enne ma ei saanud kokku oma toimetuse töötajatega. See on täiesti jabur.“*

Eesti Päevalehe uudistetoimetuses tehtud intervjuudest tõi üks intervjueeritav välja selle, et kambavaim nende enda toimetuse liikmete vahel on suhteliselt suur, kuid piirdubki tema jaoks peamiselt just uudistetoimetusega. Ülejäänud toimetusega piirab suhtlust just kontori füüsiline suurus. Lihtsam ja tõenäolisem on suhelda nendega, kelle lauad asuvad tema jaoks lähedal ning kellega on tal sarnased tööülesanded.

EPL T1: *„/.../ meie uudistetoimetuse on kahtlemata nagu tohutult tugeva kambavaimuga. /.../ Kas ma tunnen metsikut kambavaimu Naisteka omadega, ei saa öelda. /.../ ehksiis avatud kontori puhul ma arvan, et see kambavaimu tekkel, punkt üks on eksole füüsilised piirid. /.../ ja teine on kindlasti ikkagi see ülesannete samasus.*

Produktiivsust eraldi on mõlema toimetuse liikmete sõnul nende töö juures keeruline hinnata. Vikerraadios tehtud intervjuus toodi aga näiteks välja, et avatud kontor on muutnud üht intervjueeritavat olema oma **ajakasutuses ökonoomseks**, et kontoris võimalikult vähe aega

veeta. Eesti Päevalehes toodi aga välja näiteks see, et viibides **keskkonnas, kus kõik ümbritsevad inimesed töötavad, võib kasvada motiveeritus ka ise tööd teha.**

Nii raadio- kui lehetoimetuse puhul väärtustatakse avatud kontori juures info liikumise kiirust ja lihtsust. Ka kiirematele küsimustele ja muredele on võimalik üsna hõlpsasti vastus leida ning tihti ei pea selleks isegi laua tagant tõusma. Mõlemas toimetuses on välja kujunenud üsna tugev kambavaim, mis Vikerraadio puhul oli olemas ka siis kui toimetus veel kabinetides töötas. Ka Eesti Päevalehe puhul soodustab avatud kontor kambavaimu kujunemist ning meeskonna osaks saamist, kuid toimetuse suurusest lähtuvalt pigem üksteisele lähemal asuvate alatoimetuste liikmete hulgas, kellel on ka sarnasemad tööülesanded.

5.3 Avatud kontoris töötamisega kaasnevad puudused ja lahendused neile

Ühe suurima avatud kontoris töötamist ja keskendumist häiriva tegurina oskasid kõik intervjueeritavad välja tuua **müra**, olles sellega ise ka toimetustes töötatud aastatel kokku puutunud. Nii tehtud intervjuude kui vaatluse põhjal on mõlemas toimetuses **peamised müratekitajad erinevad vestlused** nii toimetuse liikmete endi vahel kui ka kõned allikatega.

Erinevad vestlused, mis toimetuse ruumis kõlavad pole Vikerraadio peatoimetaja arvates mitte ainult müraallikas, aga võivad kujuneda ka **konfliktiallikaks**. Seda juhul kui keegi näiteks kuuleb pealt osakest vestlust ning tekitab sellest iseenda jaoks vale-arusaamu.

VR J: *„Aga vot noh aga võib ju esineda ka mingeid selliseid juhtumeid, et kui sa kuuled kellegi teise juttu, siis sa kuuled mingit katkendit ja saad sellest hoopis valesti aru. /.../ et kas selline asi võib nagu mingi sellise intriigi algeks saada. Et see on ju tegelikult väga tavaline lugu et kuuled midagi juhuslikult pealt, aga mitte tervet juttu.“*

Ühe Vikerraadio toimetuse liikme sõnul **ei anna** avatud kontoris viibimine talle **võimalust ka abi üle otsustada**, viidates sellele, et kui tal näiteks telefonikõne ajal tekib kahtlusi või küsimusi, asuvad kolleegid kohe teda aitama, kuigi vahepeal ta seda ei soovigi.

Eesti Päevalehes oli aga märgata ka seda, et toimetusse kostis tänavalt **suhteliselt suur liiklusrüüru**, kuna toimetuse asub tiheda liiklusega tee ääres. Vikerraadios ei olnud toimetuse ruumidesse aga kuulda ka kõrvalmajas toimuvad ehitustööd.

Peamise **abivahendina ümbritseva müra summutamiseks** kasutatakse mõlemas toimetuses kõrvaklappe. Kuid Eesti Päevalehe toimetuse liige nentis, et kasutades kõrvaklappe, jääb ta ilma ümbritsevas keskkonnas toimuvast ning seetõttu tuleb teha valik, kas panna klapid pähe ning eralduda mürast ja ümbritsevast keskkonnast või jäädes täielikult osaks oma töökeskkonnast, püüda keskenduda tööle ümbritseva müra sees.

Teine avatud kontori puudus, mille mõlema toimetuse liikmed ise välja tõid, on **privaatsuse kadu**, pidades siinkohal silmas eelkõige akustilist privaatsust. Pea kõik intervjuueeritavad mainisid, et allikatega vesteldes on mõnikord teemad niivõrd delikaatsed, et **kõnede tegemiseks on nad otsinud eraldatud ruume**. Mõlemas toimetuses on eraldi tööruumid ka tagatud, kuid nende kasutussagedus on mõlema toimetuse puhul erinev.

Vikerraadios on **töötajatele eraldatud kolm boksi**, mida nii peatoimetaja kui toimetuse liikmete endi sõnul kasutatakse pigem harva. Eesti Päevalehes on **individuaalseid tööruume mõnevõrra rohkem** ning neid kasutatakse samuti tihedamini. Uudistajuhi hinnangul taandutakse neisse **peamiselt allikatega suhtlemiseks** ning **koosolekute pidamiseks**. Toimetuse liikmete endi sõnul kasutavad nad neid ruume aeg-ajalt lisaks kõnede tegemisele ka kirjutamiseks.

EPL J: „*Neid kasutatakse väga palju, neis peetakse koosolekuid või siia tullaakse rääkima allikatega, aga lugude kirjutamiseks siia väga ei taanduta.*“

EPL T1: „*Päris sageli. /.../ reeglina kõnede tegemiseks, mille puhul on oluline, et kas teised ei kuuleks või kui ma ise pean niivõrd pingsalt keskenduma.*“

Mõlemas toimetuses oli ka üks intervjuueeritav, kes on leidnud enda jaoks sobiva võimaluse **töötamiseks väljaspool tööaega**. Vikerraadio toimetuse liige käib vahepeal tööl pühapäeviti, sest siis ei ole kontoris teisi töötajaid ning ta saab vaikusel oma tööle keskenduda. Eesti Päevalehe uudistetoimetuse liige ütles aga, et tihti teeb ta tööd õhtul, siis kui teised ajakirjanikud on juba koju läinud ning kontorisse jäänud peamiselt toimetajad.

VR T2: „Ma märkan viimasel ajal, et mul on saanud harjumuseks pühapäeval tööl käia. Sest tuba on tühi.“

EPL T2: „Siis istungi näiteks, et hiljem kui asi vaibub, et mingi seltskond läheb ära. Näiteks see turundusseltskond pärast kella kuut, kell seitse-kaheksa-üheksa ma vahel kirjutan, et oleks rahulikum. See keskendumine, et sul on lihtsam.“

„Nüüd ma võtsingi endale sülearvuti, mis mõnes mõttes mulle ei meeldi, sest sellel on väike ekraan /.../ aga mul on ta selle pärast, et mingigi mobiilsus oleks.“

Töövälisel ajal töötamine võib kujuneda aga **stressirohkeks** ning **vähendada inimeste motiveeritust** töö suhtes. Kui teha tööd siis kui teised on lõpetanud, venib tööpäev paari tunni jagu pikemaks ning väheneb kahe tööpäeva vahele jääv puhkeaeg. Samuti võib mõjuda pingestavalt ning vähendada rahulolu tööga ühe puhkepäeva eraldamine tööpäevaks.

Eesti Päevalehe intervjueeritav märkis lisaks töövälisel ajal töötamisele ka seda, et suurema mobiilsuse tagamiseks on ta endale kasutada võtnud **sülearvuti, millega vajadusel kontori põhialalt eralduda saab**. Sülearvuti kasutamine tekitab aga talle lisapingeid ning tervisehäireid, mida varasemalt lauaarvutiga töötades ei esinenud.

Kuigi stressi suurenemist ei toonud otseselt välja mitte ükski antud töö raames intervjueeritu, nentis Eesti Päevalehe uudistejuht, et kiiretel hetkedel, mil on vaja teha tähtsamaid kõnesid või kiirelt lugu valmis kirjutada, võivad **ümbritsevad ärritajad tekitada pinget**, mis omakorda võib soodustada stressi teket.

EPL J: „Meie tempo ja töömaht tekitab kindlalt stressi, aga ma ei usu, et stressiallikas väga suurest iseenesest oleks avatud kontor. /.../ kui sul on kiire deadline, raske teema ja siis kõrval keegi ma ei tea, jaurab niisama, et ta võib tekitada sellist kohatist pinget.“

Toimetuse liikmete endi mainitud teguritele jäi veel lisada **ajaröövlike olemasolu**. Ka siinkohal nõustusid kõik intervjueeritavad, et neid esineb, kuid samas ei peeta kummaski toimetuses neid väga häirivaks ning negatiivseks teguriks. Ühe võimaliku lahendusena pakuti siinkohal sageli välja võimalust teisele inimesele öelda, et hetkel ei ole parim aeg vestlemiseks.

VR T1: „*Pigem need ajaröövliid võivad tulla arvutist /.../. Näiteks mul algab Uudis+ saade kell 12 ja keegi tuleb kell pool kaksteist midagi seletama, ma saan ju öelda, et sorri kuule, mul hakkab saade poole tunni pärast /.../, et räägime kell kaks kui mul saade läbi on.*“

Eesti Päevalehes tehtud intervjuudest tuli välja, et ka **tööala suurus ning inimeste tihedus** sel alal on tegurid, milles sõltub kui rahul töökeskkonnaga ollakse. Üks Eesti Päevalehe ajakirjanikest mainis oma intervjuus mitmel korral, et teda ümbritsev töökeskkond oleks tema jaoks veidi meeldivam kui tal oleks rohkem isiklikku ruumi. Tehtud vaatluste ajal võis märgata, et kuigi toimetuse liikmete arv on peaaegu võrdne, on Vikerraadiol oma tööks kasutada suurem kontoriala.

Avatud kontori puudusi näevad nii raadio- kui ajalehetoimetuse liikmed üsna sarnaselt, pidades üheks **suurimaks miinuseks privaatsuse puudumist**. Mõlema toimetuse puhul on võimalike probleemide tekkimist püütud ennetada privaatsete tööruumide loomisega, mida Päevalehe puhul kasutatakse veidi rohkem kui Vikerraadios. Eesti Päevalehe puhul märkisid toimetuse liikmed lisaks ka veidi suuremat müra, mis mõnikord kirjutamisele või kõnede tegemisele keskendumist segab.

Mõlema toimetuse puhul **peetakse võimalike tekkivate probleemidega tegelemist oluliseks**. Intervjueeritavate puhul on märgata ka seda, et segavate faktoritega tegeletakse üsna sarnaselt, tundlikemate kõnede jaoks irdutakse eraldatud tööruumidesse. Paremaks keskendumiseks töötatakse vajadusel ka töövälisel ajal.

5.4 Töötajatevaheline suhtlemine avatud kontoris

Lisaks sellele, et avatud kontor soodustab töölase info levimist, soodustab see ka üleüldiselt inimestevahelist suhtlemist. Vikerraadio peatoimetaja sõnul on võrreldes varasemaga, mil töötajad oli üksteisest eraldunud, märgata **suuremat suhtlemist toimetuse liikmete vahel**, mis avaldab positiivset mõju kogu töökeskkonnale.

VR J: „*/.../ siin on ka paar sellist vanemat inimest, kes seal enne olid natukene omaette kabinetis, et nad oli natuke nagu kõrvale jäetud. Neile näiteks nagu väga meeldib, et nad on nüüd kogu info sees ja nad kuulevad ja on kõigega kursis. Aga ma ütleks, et*

nad ka seal omaette tubades, et meil on selline suhteliselt heatujuline seltskond olnud kogu aeg.“

Raadiotoimetuse puhul oli vaatluse ajal märgata, et kuigi toimetuse tunneb end ühtse tiimina, on vestlusteemad, millest kolleegidega juttu tehakse, **seotud siiski tööalaste küsimustega**. Lehetoimetuses oli rohkem ka neid vestlustemasid, mis ei olnud otseselt tööülesannetega seotud, kuid mis olid mõlema osapoole jaoks huvipakkuvad.

Kuigi mõlemas toimetuses on **peatoimetajate töökoht töötajatega samal alal**, ei hinnanud ükski intervjuueeritav seda toimetuse tööd tugevalt mõjutavaks teguriks. Eesti Päevalehe uudistajuhi sõnul loodab ta, et taoline korraldus mõjub töötajatele veidi distsiplineerivalt, kuid samas ei jälgi ta kunagi täpselt, kas ajakirjanik tegeleb parasjagu loo kirjutamise või Facebookis suhtlemisega.

EPL J: *„Ma loodan, et distsiplineerivalt. Ei ma ju ei jälgi, et kas istud parasjagu Facebookis või on sul Word lahti ja kirjutad lugu /.../. Aga teistpidi ma arvan, et kuna me oleme ikkagi meeskond, et siis ma arvan, et on hea kui mina seal keskel olen, et ma saangi inimestega rääkida /.../.“*

Vikerraadio toimetuses hinnati **toimetuse juhi pidevat olemasolu pigem positiivseks**, kuna varem, mil töötati kabinetides, oli toimetajaga tihtipeale keerulisem jutu peale saada kui praegu. Eesti Päevalehe uudistetoimetuse liikmed on aga uudistajuhiga samal alal viibimise osas pigem neutraalsed, lisades, et vajaliku informatsiooni saaks vahetada ka teisi suhtlusplatvorme kasutades.

Mõlemas toimetuses tehtud vaatlus kinnitas samuti seda, et **toimetuse juhiga samas ruumis viibimine ei tekita töötajatele lisapingeid**. Töö ajal peetud töövälised vestlused või tehtud tegevused ei jäänud seepärast tegemata, et ülemus istub neile piisavalt lähedal kuulmaks või isegi nägemaks seda, millega ajakirjanik parasjagu tegelikult tegeleb.

EPL J: *„/.../ meil on selline kolleegitunne ja toimetuse vibe on minu meelest päris hea, et inimesed räägivad /.../ täiesti eraasjadest, et uurivadki, kuidas sul läheb. /.../ see on elementaarne ja loogiline. Ma ei kujutakski teisiti ette“*

EPL T1: *„Mina olen võib-olla ebatüüpiline näide või võib-olla see ajakirjanike puhul on nii, et tekib väga palju sõpru, et ka minu neljasest laudkonnast üks inimene, kes on tõesti*

väga lähedane sõber juba aastaid, üks on lihtsalt sõber ja üks on inimene, kes mulle väga-väga meeldib.“

Lisaks tööalasele suhtluse on avatud töökeskkondades **igapäevaselt ka neid jututeemasid või küsimusi, mis ei ole otseselt seotud töötamisega**, kuid võivad siiski mõjutada väga suurt osa kontorist. Mõlemas toimetuses võis ühe sellisena märgata näiteks ühtse õhutemperatuuri valimist või taustaks oleva raadio või televiisori helitugevus.

Nende otsusteni jõudmine on kahes toimetuses erinev. Vikerraadios on toimetuse õhutemperatuur ühisel koosolekul kindlaks määratud ning vaikimisi raadiojaamaks on Vikerraadio ise. Mõlemast otsusest peetakse ka üsna kindlameelselt kinni.

Eesti Päevalehes on aga temperatuuri reguleerimise võimalus igäühel, kellel parasjagu konditsioneeripuldile ligipääs. Ühest toimetuse liikmega tehtud intervjuust selgus, et toimetuses valitseb temperatuuri reguleerimisel lihtne põhimõte – võimaluse saab see, kes julgeb puldi haarata. Taustaks mängivate tele- ja raadiokanalite puhul mängib olulist rolli aga see, mis ühiskonnas parasjagu toimub ning milliste sündmuste ülevaatega on tarvis jooksvalt kursis olla.

EPL T1: *„/.../ need, kellel nagu ei ole, ütleme sellist jultumust haarata konditsioneeri pulti, need siis lõõtsutavad või külmetavad ja siis need, kes siis julgevad võivad keset kontorit konflikti minna, et ma tahan 23 tema tahab 20. /.../ et selles mõttes võib-olla oleks hea kui seal oleks mingi regulatsioon.“*

Vikerraadiote omane teatud otsustega varasemalt ning kollektiivsemalt tegemine muudab ilmselt ka toimetusesisest kommunikatsiooni ning parandab töötajate rahulolu töökeskkonnaga. Samal ajal väldib see ka võimalikke konflikte, mis võivad tekkida seoses isiklike eelistustega.

5. Järeldused ja diskussioon

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida, kuidas avatud kontor soodustab ja takistab tööd ning suhtlemist raadio- ja ajalehetoimetustes. Uurimistöö järeldused on esitatud uurimisküsimustest ning tulemustest lähtuvalt ning peatüki lõpus on tehtud ka ettepanekuid võimalikeks edasisteks uuringuteks.

5.1 Vastused uurimisküsimustele

5.1.1 Suhtlemise ja töötamise eelised avatud kontoris

Lähtudes toimetuse liikmetega tehtud intervjuudest, on nii raadio kui ka lehetoimetuses ajakirjanike tööülesanded sarnased, eeldades peamiselt teemade otsimist, allikatega suhtlemisest ning saadete/lugude vormistamist.

Üheks avatud kontori eeliseks peetakse kiiremat ja paremat info liikumist (Ward, 2015), mida töid ise välja ka toimetuses töötavad ajakirjanikud. Pidevas infokeskkonnas viibimine võimaldab toimetustel oma töös olla võimalikult täpne ning mitmekesine. Erinevate arvamuste liitumisel on aga näiteks ühiskonnakriitilisi teemasid võimalik kajastada mitmest erinevast vaatepunktist lähtuvalt.

Samal ajal võib aga tekkida oht, et ajakirjanikele, viibides pidevas infoväljas, muutub vajaliku info eristamine keerulisemaks. Samuti võib selline infomüra viibimine tekitada ehk hirmu millestki ilma jääda, mistõttu muutub keerulisemaks konkreetselt oma tööle keskendumine.

Avatud kontorile iseloomulik lihtne ja vahetu suhtlusviis hoiab kokku aega, mis oleks muidu ehk kulunud kiirsõnumitele või e-kirjadele vastamiseks ja kabinettide vahel liiklemiseks. Avatud kontor lihtsustab ka seda, et alati on võimalik kolleegi poole pöörduda õiget kommunikatsioonivahendit kasutades. Kui ta on kontoris, on tema poole võimalik pöörduda ka kohalt tõusmata. Kui aga teda oma laua taga pole, on see info edastajale koheselt teada ning ta ei pea tegema ebavajalikku jalutuskäiku kolleegi kabinetti. Eriti oluliseks kujuneb taoline kiire ja vahetu suhtlemine ning nõ minimaalne ajakulu just erinevate kriisilukordade kajastamise puhul, mil ajakirjanikud peavad oma töös olema veelgi kiiremad ja täpsemad.

Üheks avatud kontori eeliseks peetakse ka produktiivsust (Brennan jt, 2002: 280-281). Uuritud toimetuste juures oli nende liikmetel oma tööst lähtuvalt keeruline hinnata, kuid sellest teemast lähtuvalt mainiti siinkohal oskust oma tööaega objektiivsemalt kasutada. Siin aga tekib väike vastuolu avatud kontori eeliste osas. Avatud kontoris töötamine on töötaja jaoks piisavalt ebameeldiv kogemus, mis on küll pigem negatiivne omadus, kuid paneb töötajaid olema oma ajakasutuses ökonoomsemad, mis jällegi muudab töötegemise tõhusamaks.

Tehtud uuringust selgus, et avatud kontoris töötamine on suurendanud töötajatevahelist suhtlust, nii tööalast kui ka mitteametlikku. Ka Ward (2015) on oma uuringus märkinud, et avatud kontor soodustab lihtsamat ja tihti ka mitteametlikku suhtlust. Samal ajal tõi üks intervjuueeritav välja aga selle, et lähedasemad suhted ning kambavaim on välja kujunenud eelkõige just oma toimetuse liikmetega.

Lawson (2001, Wickhorst ja Geroy 2006 kaudu) on märkinud, et erinevad võimalused, kuidas inimesed üksteise suhtes toimetuses istuvad soodustavad erinevat tüüpi kommunikatsiooni teket. Nii intervjuudest kui ka vaatlustest võis näha, et enim suhtlesidki just need töötajad, kes istusid samas laudkonnas üksteise vastas või kõrval. Üks Eesti Päevalehe intervjuueeritav märkis ka, et inimesed, kes tema kõrval ja vastas istuvad, on talle head sõbrad ka väljaspool toimetust.

See aga näitab, et head suhted tekivadki just nendega, kes on lähemal ning just lähedust ja suhtlemist mugavust arvesse võttes on see ka oodatud ning loogiline. Selline paremate suhete tekkimine võib aga organisatsioonis aidata kaasa erinevate gruppide tekkimisse. Kui sellisesse tugevalt seotud laudkonda peaks istuma asuma uus inimene, võib ta varasemalt teiste liikmete vahel tekkinud headest suhetest tulenevalt tunda end ebamugavalt ning väljajäetuna. Siinkohal on oluline, et inimesed oleksid laudkondades töötades uute liikmete suhtes avatud.

Cook jt (1993) on viidanud sellele, et töötajate omavaheline parem läbisaamine on üheks teguriks, mis aitab ajakirjanikel end töökeskkonnas paremini tunda ning seeläbi vähendada läbipõlemise võimalusi. Kuna töö raames keskenduti just kahe erineva ajakirjandustoimetuse uurimisele, on oluline ka Cooki jt ja Lawsoni tehtud järeldusi omavahel siduda.

Nii raadio- kui ajalehetoimetuse juures kattuvad suuresti tegurid, mil moel avatud kontoritoimetuse tööd soodustab, kuid veidi võib erineda lõpptulemus, mille kasuks need tegurid töötavad. Näiteks on raadiotoimetuse juures info kiirema liikuvuse suurimaks kasuteguriks sarnaste teemade mitmekülgne haldamine. Lehetoimetuse puhul on aga võimalik erinevaid tähelepanekuid või infot kiiremini edastada. Seda eriti kriisiolukordade puhul, kus võtmeteguriteks ongi kiirus ja täpsus.

Avatud kontor küll suurendab töötajatevahelist suhtlemist, kuid samas võib soodustada erinevate gruppide tekkimist, mis võib negatiivselt mõjuda aga organisatsiooni sisekliimale. Gruppide moodustumisel võib uutel töötajatel olla raskem end tiimi osana tunda, sest ta ei pruugi leida gruppi, kuhu nõ kuuluda. Kui aga meeskond on jagunenud gruppideks, oleks see justkui vajalik. Seega oleks oluline, et avatud kontoritega toimetustes nähtaks vaeva ühtse meeskonnatunde tekitamise ja hoidmisega, korraldades selleks vajadusel ka erinevaid ühisüritusi.

5.1.2 Avatud kontori puudused töötamisel ja suhtlemisel

Ühe suurima avatud kontori puudusena on nii teoorias kui ka tehtud intervjuudes välja toodud müra ning sellest lähtuvalt ka keskendumisraskuseid. Roelofsen (2008) on ühe suurima müraallikana nimetanud igapäevast kõne, mida tehtud vaatluste ajal ka mõlemas toimetuses tähele võis panna.

Lisaks kõnele võib töökeskkonnas alati esineda ka ootamatuid inimeste tekitatud helisid – keegi karjatab, keegi hakkab kõva häälega naerma või teeb lihtsalt iseenda tarbeks mõne kõvema kommentaari. Sellised helid tõmbavad kiirelt tähelepanu tehtavalt töölt eemale. Uuesti vajalikule ülesandele keskendumine võib aga mõne töötaja jaoks olla keeruline ning ajakulukas.

Ajakirjandustoimetuste puhul võivad taolised ootamatud helid tekitada ebameeldivaid olukordi ka allikatega suhtlemisel. Tähtsa kõne ajal järsku naerma hakkav lauanaaber ei jäta ilmselt allika jaoks kõige meeldivamat muljet ning halvimal juhul võib nii kaotsi minna oluline info ning võimalus selle allikaga ka edaspidi koostööd teha. Just ajakirjaniku enda jaoks võib see aga kujuneda ebameeldivaks, tekitada suuremaid pingeid ning seeläbi soodustada stressi teket.

Erinevate võimaluste kasutamine end ümbritsevast müraist isoleerimiseks aitab küll eirata erinevaid häirivaid helisid ning keskenduda paremini tööle, kuid samal ajal eiratakse klappide kasutamisega ka kogu ülejäänud ja vahel ehk vajalikkugi infolevikut. Kasutades pidevalt klappe või isoleerides end individuaalsetesse tööruumidesse võib jällegi viia ülejäänud kollektiivist irdumiseni, mis pikaajaliselt võib kahandada kuuluvustunnet ning muuta töö käimise ebameeldivamaks.

Tehtud intervjuudes mainiti ka, et paremaks keskendumiseks tehakse tööd töövälisel ajal. Otsus teha tööd töövälisel ajal võib aga viidata juba sellele, et ümbritsevas keskkonnas toimuv on töötaja jaoks niivõrd häiriv ja kurnav, et ettenähtud ajal ei ole võimalik oma ülesandeid edukalt täita. Viibides aga kontoris ettenähtust kauem, muutub tööpäev pikemaks ning lüheneb kahe päeva vahele jääv ettenähtud puhkeaeg. Pikad päevad ning vähene puhkus võivad aga soodustada stressi või teiste tervisemurede teket.

Privaatsus on ilmselt üks neid tegureid, mis eestlastele on loomu poolest pigem tähtsad ning mida avatud kontor pigem pärsib. Mõlemas uuritud toimetuses on töötajate jaoks loodud individuaalsed tööruumid, mida saab kirjutamiseks, helistamiseks või kohtumiste pidamiseks kasutada. Tihti peale on need tööruumid aga varustatud minimaalselt, koosnedes vaid toolist ja laudadest.

Erinevad häirivad tegurid, mis võivad töökeskkonnas tekkida ning mis omakorda võivad tekitada vajadusi oma tööaja või töömeetodite muutmiseks, tekitavad lisapingeid. Kuigi kummagi toimetuse liikmed ise ülekaalukalt ei maininud, et avatud kontoris töötamine võiks neile suuremat stressi tekitada, võib selliste väikeste, kuid pidevate pinget tekitavate tegurite olemasolu viia suurema vastuvõtlikkuseni stressi osas.

Avatud kontoris tekkivate puuduste lahendamiseks on mitmeid variante, kuid nende suhtes avatud olemine sõltub siiski paljuski ka töötajate endi olemusest ning paindlikkusest. Kui taolises kontoris töötav inimene on näiteks häiritud ümbritsevatest vestlustest, kuid suudab töötada muusika taustal ning on oma töös piisavalt iseseisev, pole kõrvaklappide kasutamine tema jaoks ilmselt suur probleem. Samas muusika taustal töötamine on mõne töötaja jaoks samaväärne müraga kui ümbritsev kõne, mistõttu on tema jaoks müraprobleemi lahendamine võimalik vaid individuaalset tööruumi kasutades.

Avatud kontoris töötamisel esinevaid puudusi ei ole võimalik täielikult elimineerida, kuid neid on võimalik vähendada ning kahe uuritud toimetuse näitel on oluline, et nendega ka tegeletaks. Raadiotöö puhul on püütud tagada nii visuaalne privaatsus kui minimaalne müra. Töö iseloomust lähtuvalt on kõrvaklappide kasutamine pea igapäevane, mistõttu on toimetuses tekkivaid helisid võimalik kergemini isoleerida.

Uuritud lehetoimetuse puhul võimendab avatud kontori puudusi aga selle suurus ning inimeste tihedus üsna väikesel alal. Privaatsuse puudumisest tekkivaid pingeid on püütud leevendada individuaalsete tööruumide loomisega. Suhteliselt suur inimeste arv avatud kontori alal aga suurendab müra tekkimise võimalusi ning sellest lähtuvalt ka keskendumisraskusi.

5.1.3 Avatud kontori toimimine lähtuvalt toimetuste tööülesannetest

Kuigi peamiselt on kahe uuritud toimetuse tööülesanded sarnased, on neil siiski üks suur erisus, mis võib mõjutada töötajate rahulolu avatud kontoriga. Kaht toimetust eristab teineteisest see, millise osa töö tegemiseks kasutatakse just avatud kontori pinda.

Raadiotoimetuse puhul toimub avatud kontori pinnal vaid saadete loomiseks tehtav eeltöö – teemade leidmine ning allikatega suhtlemine. Tegelik lõpptulemus vormistatakse eraldatud stuudios kas salvestise või otsesaatena. See annab raadiotoimetuse liikmetele võimaluse lõpp-produkti valmistamiseks eralduda ruumi, mis võimaldab täielikult tööle keskenduda.

Ajalehetoimetuses toimub aga nii eeltöö kui loo kirjutamine samal alal. Nagu mainis ka Eesti Päevalehe uudistejuht, võivad kiirematel ja pingelisematel hetkedel ümbritsevad häirijad tekitada pinget. Saamata võimalust oma tööle täielikult endale sobivas keskkonnas keskenduda, võib juhtuda, et ajakirjanikul ei õnnestu oma töö tulemust vormistada nii edukalt, kiirelt ja täpselt kui oodatud. See aga võib tekitada lisapingeid ning vähendada rahulolu töö ja ümbritseva töökeskkonnaga.

Mõlemas toimetuses pidasid toimetuse liikmed oma tööülesannetest lähtuvalt oluliseks info liikumise kiirust ja mugavust. Kuna avatud kontor soodustab vaheseinade puudumisega nii kiiremat kui mugavamalt infovahetust, võib sellises töökeskkonnas töötamine ajakirjanike jaoks olla parim võimalik lahendus.

Lähtudes tehtud intervjuudest ja vaatlustest, on nii mõnegi avatud kontori eelise ja puuduse tähtsus töökeskkonnas konkreetselt seotud toimetuse liikmete töö iseloomudega. Ilmselt ei mängi info liikuvuse kiirus ning pidev infoväljas olemine sama suurt rolli mõnes teises ettevõttes, kus tööülesanded on individuaalsemad ning ei eelda kolleegide tegemistega niivõrd pidevat kursisolekut.

Võrreldes just neid kaht toimetust on võimalik eristada mitmeid tegureid, mis mõjutavad seda, kuidas avatud kontoriga rahul ollakse. Olulist rolli mängivad siinkohal nii tööülesanded ise kui võimalus nende täitmiseks soovi korral privaatsemaid tööruume kasutada, kontori suurus ja inimeste arv sellel ning valmidus avatud kontoriga kaasnevaid puudusi individuaalsel tasandil iseenda jaoks leevendada.

5.2 Diskussioon

Ajakirjanike tööülesannetest lähtuvalt on avatud kontor nende jaoks hea töökeskkond, kus on võimalik infot kiirelt vahetada ning oma küsimustele lahendusi leida. Samaaegselt on aga avatud kontoriga kaasnevad puudused need, mis raskendavad tööle keskendumist.

Käesoleva töö olulisus seisnebki eelkõige just selles, et vaatamata avatud kontorite üha kasvavale populaarsusele, on nende toimimist üsna vähe uuritud. Luues töökeskkonnana aga avatud kontori, võib eelnevalt tegemata jäänud uurimistöö kaasa tuua suurema rahulolematuse töötajate hulgas. Kuna avatud kontori eelised võivad luua pildi just parimast võimalikust töökeskkonnast, tuleb hoolikamalt läbi kaaluda ka kontori puudused ja võimalused nende puuduste lahendamiseks, et avatud kontorst siiski rohkem kasu kui kahju oleks.

Kuigi Danielssoni ja Bodini tehtud uuringust (2008) selgus, et töötajate rahulolu töökeskkonnaga on madalaim just keskmise suurusega toimetustes (10 kuni 24 töötajat), võib käesoleva töö raames tehtud uuringutest järeldada vastupidist. Vikerraadio toimetuses jääb ühel alal viibivate inimeste arv just sellesse vahemikku ning töötajad ise on toimetuse suurusega väga rahul. Palju väiksem oli rahulolu just Eesti Päevalehes, kus ühele alale on koondatud rohkem kui 24 töötajat.

Eesti Päevalehe ja Delfi ühistoimetuse põhjal võib eeldada, et suhteliselt väiksele alal ongi püütud mahutada võimalikult palju töötajaid, et tagada kõigi jaoks võimalikult suures infoväljas olemine. Toimetuse liikmetega läbi viidud intervjuudest selgus aga, et see on seni toonud pigem kaasa rahulolu vähenemise, sest suurem inimeste arv tekitab suuremat müra ning vähendab isiklikku ruumi. Seega tuleks avatud kontori loomisel silmas pidada kontori suurust ning sellel töötavate inimeste arvu.

Suurem tööala ning töötajate arv võivad soodustada müra tekkimist. Ümbritsev müra ning vähene isiklik ruum vähendavad privaatsust, mis sunnib töötajaid otsima vaiksemaid ning eraldatumaid võimalusi töötamiseks väljaspool töökeskkonda. Privaatsuse puhul võib täheldada aga üht huvitavat tegurit, mida edaspidistes uuringutes võiks ehk silmas pidada.

Avatud kontori puhul võib täheldada kolme erineva privaatsustasemega tsooni – töötaja laud, individuaalne ja eraldatud tööruum (nt boks) ning nõ köögiroom. Vestlusteemad, millesse

ollakse erinevatel aladel valmis laskuma erinevad nii asjakohasuse (kas tööga seotud või mitte) kui tundlikkuse poolest (kas jagatav info võib kedagi kolmandat ruumis mõjutada).

Vähene rahulolu ümbritseva keskkonnaga on aga üks tegureid, mis soodustab ajakirjanike läbipõlemist (Cook jt, 1993). Seega kui avatud kontoris esinevatele puudustele ei pöörata piisavalt tähelepanu ning nende lahendamistega ei tegeleta, võib see üha enam viia pingete tekkimiseni ning suurendada ajakirjanike ja ilmselt ka paljude teiste ametite esindajate seas läbipõlemist.

Kuid lähtuvalt sellest, milliseks pidasid ajakirjanikud ise oma tööülesandeid ning nende täitmise jaoks sobivat töökeskkonda, on avatud kontor toimetuste jaoks väga hea ning ehk isegi parim võimalik lahendus. Avatud kontor soodustab info kiiremat levimist, mis on ajakirjanikutöö juures eriti oluline just kriisiolukordade kajastamisel. Saabuvaid värskeid teateid on mugavam ning kiirem vahetada keskkonnas, kus ei pea kolleegiga suhtlemiseks jääma lootma erinevatele kommunikatsiooniplatvormidele või kõndima teise kabinetti. Kuna ajakirjanduse üheks eesmärgiks on olla võimalikult kiire ja täpne, kulutaks taoline koridorides liiklemine ebavajalikult palju aega, mis vähendaks tunduvalt just võimalust olla info edastamisel kiire.

Suhtlemise lihtsus soodustab ka arutelude teket, mis võib viia uute ideedeni või vaatenurkadeni, mille arutlemiseni poleks ehk jõutud kui kolleegid ei istuks mitte otse üksteise vastas, vaid kabinetiseinte vahel. Nii võib töötajate produktiivsus suurenedagi just sel moel, et nende tehtud töö on mitmekesisem.

Seega võib avatud kontori lahendust pidada selliseks, mis õige korralduse ning minimeeritud puuduste korral mõjub positiivselt nii ajakirjandustoimetustele kui ka paljudele teistele ettevõtetele. Jättes aga võimalikud puudused juba eos tähelepanuta, võib avatud kontor aga organisatsiooni igapäevatööle üsnagi negatiivselt mõjuda. Lähtudes just ajakirjanikutöö eripäradest on avatud kontori lahendus selline, mille toimimise nimel tasub toimetustes vaeva näha.

5.3 Võimalused edasisteks uuringuteks

Avatud kontorid on muutumas järjest populaarsemaks, kuna on tööandjate jaoks võimalus kuldelt kokku hoida ning töökollektiivil ühtsemalt silma peal hoida. Seega on oluline enne avatud kontori loomist saada hea ülevaade sellest, millised on selle eelised ja puudused ning millega peab kontori loomisel arvestama, et tagada parim võimalik tulemus. Lisaks uute kontorite loomisele võib neist uuringutest kasu olla ka neile ettevõtetele, kes tunnevad, et avatud kontor ei ole seni nende töökeskkonnas oodatud positiivset mõju avaldanud.

Edasistes uuringutes võiks aga valimit veelgi laiendada ning kaasata uuringusse kogu toimetuse. Praegustest intervjuudest jäi silma, et toimetuse liikmete arvamused avatud kontoris töötamisest ning seal hakkamasaamine on seotud ka isiklike eelistustega. Keskendudes lähemalt sellele, milline keskkond toimetuse liikmetele nende ülesannetest lähtuvalt paremini sobiks, võib mingil hetkel eeldada toimetuse liikmete ootuste kattumisi. Kui üldisemad ja lihtsamad ootused on täitmata, saab teha konkreetsemaid soovitusi selleks, et töökeskkond paremini toimiks.

Laiendades valimit ning viies läbi pikema vaatluse, oleks võimalik paremini analüüsida avatud kontori toimimist konkreetsetes töökeskkonnas. Neis ettevõtetes, kus rahulolu töökeskkonna suhtes on pigem madal, võimaldaks selline lähenemine läbi viia pikemaajalise ja praktilisema juhtumiuuringu, kus saaks jälgida ka konkreetsete soovitude elluviimist ning selle võimalikku mõju töötajate hinnangutele ümbritsevale töökeskkonnale. Valimi laiendamine võimaldaks hinnata ka seda, kas raadio- ja lehtoimetuse liikmete rahulolu ümbritsevaga on seoses sellega, et töö raadios eeldab lõpp-produkti vormistamist ehk saate salvestamist kontorist eraldatud stuudios ning lehtoimetuses tuleb ka loo kirjutamisele keskenduda avatud kontori alal.

Käesolevas töös on keskendutud sellele, kuidas töö iseloom ja –ülesanded mõjutavad avatud kontori toimimist. Kuid praeguses töös on vaid põgusalt uuritud seda, kuidas erinevad töökollektiivi puudutavad otsused neis kontorites sünnivad. Kollektiivne otsusteni jõudmine aitab tagada selle, et võimalikult suur osa kollektiivist oleks sellega ka rahul. Edasistes uuringutes võiks rohkem uurida seda, mil moel jõutakse otsusteni, mis puudutavad väga suurt osa või isegi kogu toimetust. Võimalus neis otsustes kaasa rääkida võib suurendada rahulolu ümbritseva ruumiga ning muuta avatud kontori meeldivamaks töökeskkonnaks.

Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärgiks oli uurida töötamist ja suhtlemist avatud kontoris Vikerraadio ja Eesti Päevalehe näitel, et näha, kuidas selline kontoritüüp neisse toimetustesse sobib.

Töö teoreetilises osas toodi avatud kontori eelistena välja selle positiivset mõju kommunikatsioonile, produktiivsusele ning uute töötajate vastuvõtule organisatsiooni. Avatud kontori puudustena tehti ülevaade aga privaatsuse kadumisest, müra ning nendega kaasnevast stressist ning keskendumisraskustest.

Empiirilise osa koostamisel kasutati kuut poolstandardiseeritud intervjuud, mille abil kirjeldada esmalt ajakirjanikutöö iseärasusi uuritud toimetustes ning seejärel analüüsiti lähemalt avatud kontoris töötamisega kaasnevat eeliseid ja puudusi. Saadud tulemusi täiendas avalikustatud vaatljana tehtud vaatlus. Uuringutulemusi võrreldi teoorias osas esitatud peamiste avatud kontori võimaluste ja puudustega.

Tehtud uuringu tulemuste analüüsimisel selgus, et peamised avatud kontori eelised ja puudused, mida varsemalt juba uuritud on, on tajutavad ka neis toimetustes, mida antud töös uuriti. Enim seisavad Vikerraadio ja Eesti Päevalehe ajakirjanikud igapäevaselt silmitsi müra ning sellest tulenevalt keskendumisraskustega. Samas tõdetakse, et avatud kontoris töötamine soodustab info kiiremat liikumist, mis on ajakirjanikutöö juures oluline.

Kuid mõlema toimetuse juures on ka just neile iseloomulikke tegureid, mis kas soodustavad või takistavad igapäevast tööd ja suhtlemist. Tehtud töö käigus oli märgata näiteks seda, et erinev toimetuse suurus ning töötajate arv sellel mõjutasid toimetuse liikmete hinnanguid avatud kontoris töötamisele. Kuigi mõlema toimetuse liikmete arv on peaaegu võrdne, on Vikerraadio toimetuse liikmetel kasutada suurem kontoriala kui Eesti Päevalehe uudistetoimetuse ajakirjanikel.

Kuigi käesoleva töö uuringutulemusi ei saa üheselt rakendada kõikidele toimetustele, võib Vikerraadio ja Eesti Päevalehe kogemustest avatud kontoriga kujundada võimalikke hinnanguid sellele, millised eelised ning puudused toimetustest enim esile võivad kerkida. Osates aga arvestada sellega, millised on võimalikud puudused saab juba varem pöörata tähelepanu nende ennetamisele ja lahendamisele.

Summary

Working and communicating in an open-plan office. A research based on a radio and a newspaper newsroom.

The aim of this paper is to research working and communication in an open-plan office based on one radio and one newspaper newsroom to see, how well an open-plan office fits into these newsrooms. Open-plan offices are becoming more and more popular amongst different organizations and based on other researches conducted in Estonia (Leheste 2012, Tali 2010) are also becoming more popular amongst newsrooms.

On one hand, being a journalist requires a lot of privacy and a high level of concentration. An open-plan office rather inhibits both of these requirements. On the other hand, an open-plan office makes communication easier and quicker, which is also quite necessary for journalists in their everyday work.

Therefore in the theoretical part this paper takes a look at some of the negative and some of the positive sides of an open-plan office. Positive factors researched in this paper are gained productivity, better and easier communication and easier access to information and other people. Negative factors researched in this paper are lack of privacy, noise and stress.

In the empirical part six half-standardized interviews were conducted by the author of this paper. This method allowed the author to ask additional questions during the interviews that might arise from the interview or surrounding environment. In addition to these interviews, a survey was conducted in both of these offices. A survey added valuable information to the study the participants themselves didn't mention during the interviews.

The interviews were conducted in the newsrooms which were chosen to participate in the research. This gave the author a chance to make herself familiar with the type and style of the offices that are used in chosen newsrooms and later on use these notes in writing the paper.

The results of the research show that previously mentioned positive and negative sides of open-plan offices also occur in the researched newsrooms. But besides the factors mentioned in the theoretical part, the size of an open-plan office and the number of people working there also strongly affected the satisfaction with the working environment.

During the research it was also noted, that specific work tasks in both newsrooms might affect overall satisfaction as well. In radio newsrooms journalists form their final work in a studio and only use the open-plan office to do their research. In the newspaper newsroom journalists have to concentrate on writing their articles in the same noisy office area.

Though these findings don't apply on all open-plan office based newsrooms, they might give some instructions or ideas how to build an open-plan office and what to do, to raise employee satisfaction with the environment.

Kasutatud kirjandus

- Brennan, A. & J. Chugh & T. Kline (2002). Traditional versus Open Office Design: A Longitudinal Field Study. *Environment and Behaviour*, 2002(34): 279-299
- Brown, E. G (2015). The open office plan: How to gain collaboration without losing concentration. *Supervision*, 2015(5): 24-25
- Chan, Y (1999) Density, crowding and factors intervening in their relationships: Evidence from a hyper-dense metropolis. *Social Indicators Research*, 1999(48): 103-124
- Coleman, R. & J. Colbert (2004). Influencing creativity in newsrooms: Work space matters to newspaper & web designers. *Visual Communication Quarterly*, 2004(11): 18-24
- Cook, B. B, Banks, S. R & R. J. Turner (1993). The effects of work environment on burnout in the newsroom. *Newspaper Research Journal*, 1993(14): 123-136
- Cooper, T. & A. Faseruk (2010). Impact of Privacy and Confidentiality on Valuation: an International Perspective. *Journal of Financial Management and Analysis*, 2010(23)
- Danielsson, C. & L, Bodin. (2008). Office Types in Relation to Health, Well-Being and Job Satisfaction Among Employees. *Environment and Behaviour*, 2008(40): 636-668
- De George, R. T. (2003). *The Ethics of Information Technology and Business*. Oxford: Blackwell Publishing
- Ding, S. (2008). Users' privacy preferences in open plan offices. *Facilities*, 2008(26): 401-417
- Kalmus, V., Masso, A. & M. Linno (2015) Kvalitatiivne sisuanalüüs. Kasutatud 16.04.2016 <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Kim, J. & R. De Dear (2013). Workspace satisfaction: The privacy-communication trade-off in open plan offices. *Journal of environmental Psychology*, 2013(36): 18-26
- Leheste, G. (2012) *Veebiajakirjanike tööd mõjutavad tegurid*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M. ja Strömpl, J. (2014) Intervjuu. Kasutatud 01.04.2016 <http://samm.ut.ee/intervjuu>

- Luik, P. (2015). Uurimismeetodid pedagoogikast. Kasutatud 03.04.2016 <http://www.hot.ee/piretluik/loengpraks/loeng.html>
- Rasila, H. & P. Rothe (2012). A problem is a problem is a benefit? Generation Y perceptions of open-plan offices. *Property Management*, 2012(30): 362-375
- Roelofsen, P. (2008). Performance loss in open-plan offices due to noise by speech. *Journal of Facilities Management*, 2008(6): 202-211
- Rämmer, A. (2014) Valimi moodustamine. Kasutatud 04.04.2016 <http://samm.ut.ee/valimid>
- Seddigh, A., Berntson, E., Bodin Danielson C. & H. Westerlund (2014). Concentration requirements modify the effect of office type on indicators of health and performance. *Journal of Environmental Psychology*, 2014(38): 167-174
- Shafaghat, A., Keyvanfar A., Ferwati, M. ja Alizadeh, T. (2015). Enhancing staff's satisfaction with comfort toward productivity by sustainable Open Plan Office Design. *Sustainable Cities and Society*, 19, 151-164.
- Tali, P. (2010) *Eesti ajakirjanike töö iseloomu muutumine (1988-2009)*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.
- Ward, D (2015). Beyond open office. *HR Magazine*, 2015(3): 30-35
- Wickhorst, V. & G. Geroy (2006). Physical communication and organization development. *Organization Development Journal*, 2006(24): 54-63
- Vihalemm, T. (2014) Vaatlus. Kasutatud 04.04.2016 <http://samm.ut.ee/vaatlus>
- Õunapuu, L. (2012) Valimid kvantitatiivses ja kvalitatiivsetes uurimustes. Kasutatud 03.04.2016 <http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/27764/index.html?sequence=45>

Lisad

Lisa 1 – vaatlusplaan

Toimetuse füüsiline keskkond

- Toimetuse üldkirjeldus – milline toimetuse plaan? Milline kontori kujundus? Kas ja kuidas osakonnad jaotunud?
- Kuidas ja mitmekaupa lauad paigutatud on?
- Milliste vahenditega on lauad/laudkonnad teineteisest eraldatud?
- Kui palju on töötajatel isiklikku ruumi?

Toimetuses kostuvad helid

- Kontoritehnika (sh telefon)
- Vestlus ja kõned – kas isiklikud või tööalased? Kui valjult?
- Taustahelid (sh tänavamüra, raadio jms)

Privaatsus

- Kui kerge on näha kellegi arvutiekraani?
- Kus ja kuidas tehakse kõnesid?

Muu

- Ajaröövliid
- Müra summutamine kõrvaklappidega
- Vestlemise viisid ja kohad (hõiked üle toimetuse, liikumine laua juurde jms) (Tabel 4)

Tabel 4. Vestluste teemad ja viisid

Vestluse koht	Mõlemad vestluse osapooled oma kohal	Vestluse algataja oma kohal ja kolleeg liikus tema juurde	Vestluse algataja liikus kolleegi juurde
Vestluse teema			
Tööalane			
Tööväline			

Lisa 2 – intervjuukava

Tere! Olen Siiri ja õpin Tartu Ülikoolis ajakirjandust ja kommunikatsiooni. Oma lõputöö teemaks olen valinud avatud kontorid ajakirjandustoimetustes, mistõttu pöördun intervjuu tegemiseks ka Sinu poole. Intervjuu tegemiseks kulub umbes 30 minutit.

Kasutan intervjuu salvestamiseks diktofoni, mille põhjal pärast intervjuude transkriptsioonid koostan. Tulemuste esitamisel on kõik intervjuueeritavad aga anonüümsed, seega võid julgelt oma avatud kontoriga seotud kogemusi ja mõtteid jagada. Tehtud intervjuud ning saadud tulemusi kasutan vaid oma bakalaureusetöö raames.

Kui Sul mulle küsimusi pole, siis alustame intervjuuga.

Sissejuhatus

1. Kaua oled Vikerraadio/Eesti Päevalehe toimetuses töötanud?
 - 1.1. Kaua sellest olnud Vikerraadio peatoimetaja/Eesti Päevalehe uudistejuht?
2. Mida tähendab siin toimetuses ajakirjanikutöö?
3. Kirjelda oma igapäevatööd siin toimetuses.
4. Millist töökeskkonda pead sellest lähtuvalt ajakirjaniku jaoks vajalikuks?

Avatud kontori eelised ja puudused ning nende mõju töötamisele

5. Millised on Sinu hinnangul avatud kontori eelised?

Lisaks on peamiste eelistena on välja toodud veel ka *parem suhtlus, lihtsus, ligipääsetavus, koostöö, kambavaim*. Kas ka need väljenduvad kuidagi siinse toimetuse töös ning mõjutavad seda?

6. Millised on Sinu hinnangul avatud kontori puudused?.

Lisaks on peamiste puudustena välja toodud veel *stress, privaatsuse kadu (individuaalsed tööruumid/võimalused), müra, keskendumisraskused, nõ ajaröövliid*. Kas ka need väljenduvad kuidagi siinse toimetuse töös ning mõjutavad seda?

- 6.1. Kuidas on Vikerraadio/Eesti Päevalehe toimetuses püütud neid puuduseid vähendada?

6.1.1. Mida ise lisaks teed?

6.1.2. Mida saaks veel ära teha?

6.2. Kui oluliseks pead nende puudustega tegelemist?

7. Kas Sinu hinnangul on avatud kontor toimetuse tööd produktiivsemaks muutunud?

7.1. Milles see väljendub?

8. Kas avatud kontor on tööl käimist/töötamist kuidagi mõjutanud?

8.1. Milles see väljendub?

Avatud kontori mõju suhtlusele

9. Mida teiste toimetuste liikmete lähedus juurde annab?

10. Mida teiste toimetuse liikmete lähedus piirab?

11. Kas Sinu hinnangul mõjutab peatoimetaja(ga) samas ruumis viibimine kuidagi ka toimetuse tööd? /

11.1. Kas oskad tuua mingeid konkreetseid näiteid?

12. Kui palju esineb tööl töövälisest suhtlusest?

12.1. Kas suhtled lähemal viibivate toimetuseliikmetega rohkem?

12.2. Kas valid erinevatel teemadel vestlemiseks ka erinevad asukohad?

13. Kuidas jõutakse toimetustest otsusteni, mis puudutavad pea kõiki toimetuse liikmeid (nt temperatuuri reguleerimine, teleka või raadio mängima panek)?

14. Kas soovid veel midagi lisada?

Suur aitäh, et olid nõus mind minu lõputööga aitama. Kui Sul tekib täiendavaid mõtteid või ideid, anna neist mulle kindlasti teada.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Siiri Mugra (sünnikuupäev: 02.07.1994)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Töötamine ja suhtlemine avatud kontoris Vikerraadio ja Eesti Päevalehe näitel“, mille juhendaja on Age Rosenberg
 - 1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 01.06.2016